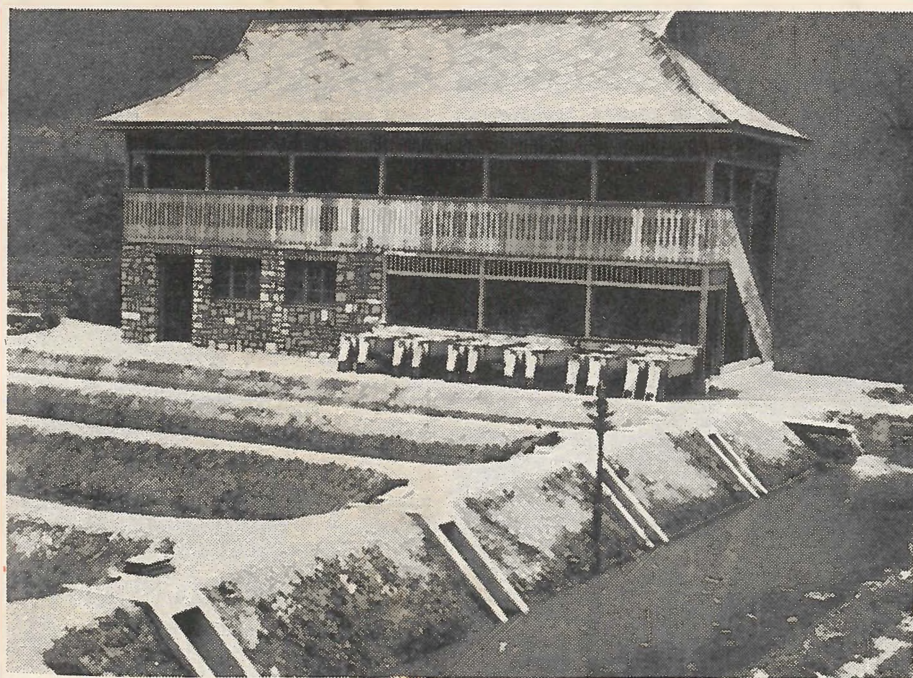

HÁSZAT

V. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

NEGYEDSZÁZADOS —

— a lilafüredi pisztrángelész telep. Köthetőből népesítették évről évre az ország gyors folyású patakjait.

(Vásárhelyi felv.)

A TARTALOMBÓL:

Tilalmi rendelet
Jubilái a lilafüredi pisztrángos
tógazdaság
Hasvízkór ellen chlorociddal
Hortobágyi beszámoló
A balatoni keszegkérdés
Repülőgép a Szovjetunió halászata-
ban
A petényi márnac
A Balaton pontyosítása
Szászalék és életszínvonal
Termelés, termelőképeség, termék
Gödöllői jelentés
Külföldi lapzemle
Horgászoknak

itt a TILALMI rendelet!

Az 1958. évi halászati és horgászati tilalmi időket, továbbá a halgazdálkodással összefüggő egyes halászati és horgászati korlátozásokat az alábbiak szerint állapítom meg.

1. §.

(1) A Balatonon és vízrendszerén április hó 28. napjától május hó 30. napjáig tilos a halászat és a horgászat. Ez alatt az idő alatt tilos a halak szoktató etetése is.

(2) A Kis-Balaton természetvédelmi területén — ideértve a Zalának az a szakaszát is, amely a Cölömpös ároknak a Zalába való betorkollásától a Zala bala-tonhidvégi hídjáig terjed — egész éven át tilos a halászat és a horgászat.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott területeken a megállapított általános tilalom ideje alatt halászni, horgászni, a parton vagy a vízben halász-, illetve horgászfelszereléssel tartózkodni, vagy a hal ivását bármilyen módon zavarni tilos.

(4) A Balatonon és vízrendszerén ragadozó őnt március hó 3. napjától az általános tilalmi idő végéig, süllőt március hó 31. napjától az általános tilalmi idő végéig, pontyot március hó 31. napjától június hó 6. napjáig nem szabad kifogni.

(5) A balatoni akadókön, továbbá az elzárt balatoni befolyók torkolatánál a Balatonon 150 méter átmérőjű körzeten belül és a befolyókön március hó 17. napjától április hó 28. napjáig sem szabad halászni és horgászni.

(6) A Balatonon és vízrendszerén egy személy naponta

kősüllőből legfeljebb	3 kg-ot,
süllőből legfeljebb	2 db-ot és
pontyból legfeljebb	3 db-ot

foghat ki.

(7) A jelen rendelet hatálybalépésétől kezdődően a Balaton vízrendszerére kisorsozásos területi engedélyt kiadni nem szabad. A kiadott engedélyek érvényüket veszítik. Az érvényüket veszített területi engedélyek díját a kiállító szerv a jelen rendelet hatálybalépésétől számított 30 napon belül visszatéríteni köteles.

2. §.

(1) A Balaton és vízrendszere kivételével a többi természetes vízből süllőt és kősüllőt március hó 31. napjától április hó 29. napjáig, kecségét, pontyot, rózsás és petényi márnát május hó 2. napjától június hó 20. napjáig.

sebes- és szivárványos pisztrángot október hó 1. napjától április hó 30. napjáig.

10 kg-nál kisebb súlyú harcsát május hó 2. napjától június hó 27. napjáig tilos kifogni.

(2) Nem terjednek ki az (1) bekezdésben meghatározott fajlagos tilalmak az Ipoly kivételével az országhatárt képező természetes vizekre.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott fajlagos tilalmi időket a megyei tanács végrehajtó bizottságának mezőgazdasági osztálya (továbbiakban: megyei mezőgazdasági osztály) az ívás idejétől függően legfeljebb 30 nappal meghosszabbíthatja, illetőleg legfeljebb 20 nappal megrövidítheti.

(4) A Körösökön egész éven át tilos a márna és a kecsége halászata és horgászata.

(5) A tiszalöki erőmű felett a Tiszán és vízrendszerén a tok fogása egész éven át tilos.

(6) A műtárgyakkal határolt soroksári Dunaágban a harcsa fogása egész éven át szabad. Az ezen a területen fogott harcsára a 2. § (1) bekezdésében meghatározott mérettalalom sem terjed ki.

3. §.

(1) Kíméleti tereken március hó 17. napjától június hó 27. napjáig tilos a halászat és a horgászat.

(2) A kijelölést ki kell hirdetni és a területen halászatra jogosult a kíméleti teret táblával megjelölni köteles.

4. §.

(1) A természetes vizekből egész éven át tilos a

30 cm-nél rövidebb ponty (*Cyprinus carpio* L.),

30 cm-nél rövidebb süllő (*Lucioperca lucioperca* L.),

20 cm-nél rövidebb kősüllő (*Lucioperca volgensis* Gmelin),

40 cm-nél rövidebb harcsa (*Silurus glanis* L.),

40 cm-nél rövidebb kecsége (*Acipenser ruthenus* L.),

30 cm-nél rövidebb ragadozó őn (*Aspius rapax* L.),

25 cm-nél rövidebb feketesügér (*Mycropterus salmoides* Lacép.),

40 cm-nél rövidebb rózsás márna (*Barbus barbus* L.),

20 cm-nél rövidebb sebespisztráng (*Salmo trutta morpha fario* Berg.),

20 cm-nél rövidebb szivárványos pisztráng (*Salmo trutta irideus shasta* Jordan.),

9 cm-nél rövidebb folyami rák (*Astacus fluviatilis* L.)

kifogása.

(2) Az árvízvédelmi töltéseken kívül eső holtágakban a nyurgaponty kifogása a fajlagos tilalmi időn kívüli időszakban nem esik mérettalalom alá. Nyurgapontynak azokat az egyedeket kell tekinteni, amelyeknek testhossza a testmagasság háromszorosát meghaladja.

(3) A testhosszási méretek halnál az orrcsüctől a farokuszó tövéig, ráknál a szemtől a klegyenesített farok végéig mért távolságra vonatkoznak.

5. §.

(1) Folyami (nemes) rákot október hó 15. napjától május hó 1. napjáig tilos kifogni.

(2) Egész éven át tilos az ikrát vagy ivadékat a potroha alatt hordó folyami nőtényi rák fogása.

6. §.

(1) Az ipari célra felhasználható festő-kagylót a természetes vizekből április hó 14. napjától június hó 9. napjáig tilos kiszedni.

(2) A Tiszából és mellékfolyóiból — a Körösök kivételével — az 5 cm-nél rövidebb, a Körösökből és az egyéb természetes vizekből a 8 cm-nél rövidebb festő-kagyló szedése egész éven át tilos.

7. §.

A súlyhatáron, illetőleg méreten aluli halat, rákot és kagylót, akár él, akár élettelen az, haladéktalanul vissza kell bocsátani a vízbe.

8. §.

A jelen rendeletben meghatározott tilalmi idők a tilalom kezdetének megjelölt nap nulla órájával kezdődnek és a befejező hatánap huszonegyedik órájával szűnnek meg.

9. §.

A jelen rendeletben megállapított tilalmak nem terjednek ki a mesterséges hal-tenyésztéshez szükséges teljes és ikrás tenyészhalaknak a megyei mezőgazdasági osztály engedélye alapján a külön erre a célra kijelölt brigád vagy a Balatoni Halászati Vállalat által történő kifogására. Az előbbi célból kifogott halakat az ivartermékek mesterséges elvétele után értékesíteni szabad.

10. §.

A jelen rendelet kihirdetése napján lép hatályba. Egyidejűleg a 7/1957. (III. 13.) F. M. számú rendelet hatályát veszti.

Dögei Imre s. k.

földművelésügyi miniszter

Sok túlkáros export pontyot szállított a borsói gazdaság

(Antalfy felv.)

A FELSZABADULÁS előtt éti-csiga exportunk nem volt. A felszabadulás után azonban a MAVAD Vállalat útján Franciaországba és Szejcra exportálunk. Az 1953. évi 468 q-val szemben 1957. évben már 1286 q-t tett ki a külföldre szállított mennyiség. A csiga átlagos eladási ára 40 cent/kg. A külföldi piacokon Jugoszlávia, Olaszország, Csehszlovákia, az NDK és Ausztria jelentkezik versenytársként.

Az éti-csiga kizárólag májusban és júniusban exportálható.

P. Gy.

Szerkesztőség: Budapest, V., Kossuth Lajos tér 11.
Kiadóhivatal: Budapest, V., Báthory utca 10. VI. em. Telefon 123-410
Felelős szerkesztő: Pékh Gyula országos halászati főfelügyelő.

TILALOM...

Március 1-én jelent meg a Földművelésügyi Miniszter 7/1958. (III. 1.) F. M. számú rendelete az 1958. évi halászati és horgászati tilalmi idők továbbá a halgazdálkodással összefüggő egyes halászati és horgászati korlátozások megállapításáról.

A rendeletben az előző évektől eltérően újabb, igen hasznos előírások is vannak.

A Balatonon és annak vízrendszerén — tehát a Zalán és a többi befolyón is — ettől az évtől kezdődően tilos a kisszerszámos halászat. A már kiadott engedélyeket is vissza kell vonni. Ez a rendelkezés már régen aktuális volt. Így most majd feleslegessé válik a balatoni befolyók lezárása is. Viszont az ellenőrzés hatékonyabbá tétele a rendőrségi szervek és az érdekelték részéről rendkívüli erőfeszítést igénylő feladat. Az orvhalászok ellen a legszigorúbb módszerekkel kell harcolni és az eljárás során különösen a szabálysértési ügyekben ítélkező járási igazgatási osztályoknak kell példamutató ítéleteket hozniuk. A halászaton tettenézt személyeket tehát nem 30 forintra kell megbüntetni, mint ahogy erre az elmúlt években számos példa akadt. Az ilyen ítélet nem elrettentő, hanem egyenesen bűnre csábító hatású.

A Balatonon és vízrendszerén a hús-horgászok és a horgászattal üzletszerűen foglalkozó személyek megfélemlítésére fogáskorlátozásokat vezettünk be. Így pontyból 3 darabnál, süllőből 2 darabnál és kősüllőből 3 kg-nál nagyobbabbat nem szabad kifogni. A tilalmi időszakban tilos a halak szokatlan etetése is. Bizonyos, hogy ez a korlátozás nem érinti a horgász etikát mindenkor szem előtt tartó becsületes horgászokat.

A harcsára a Balatonon — idén először — nincsen fajlagos tilalom. A méretkorlátozást azonban fenntartottuk.

Az „egyéb természetes vizek”-en nagyjából az előző évhez hasonlóan állapították meg a fajlagos tilalmakat. Kettő centiméterrel azonban csökkentettük a pontynál, harcsánál és a pisztrángnál a méreteket. Ezt azzal indokoljuk, hogy a néhány éve bevezetett új mérési mód talán túlságosan szigorú volt.

A mérettilalmak természetesen idén is vonatkoznak a határvizekre, sőt az Ipoly folyóra a fajlagos tilalom is ér-

vényes. Már eleve leszögezhetjük, hogy az 1959-es évben már minden határvízünken érvényesek lesznek nemcsak a méret- de a fajlagos tilalmak is. A határvizek egységes halászati igazgatása érdekében halászati egyezményeket megkötését tervezzük.

Idén a tiszalöki duzzasztóműtől felfelé elhelyezkedő vízrendszeren tilos a tok fogása minden időben és méretben. A duzzasztó felett ugyanis a tok váratlanul és örömdetesesen elszaporodott, de még nem érte el a kívánt nagyságot. Ezért megfigyelés alatt tartjuk és védjük az állományt.

A folyami (nemes) rák fogását az előző évektől eltérő módon úgy szabályoztuk, hogy a szaporodás időpontjában egyaránt tilos a nőstény és hím rák kifogása. A nőstény rákot azonban — szemben az előző évek egész évi fogástilalmazásával — csak akkor nem szabad kifogni a fajlagos tilalmi időn túl, ha ikráit vagy ivadékaikat potroha alatt hordja.

A tilalmi időket a megyei halászati felügyelők az előző évhez hasonlóan meghosszabbíthatják vagy megrövidíthetik. Az 1958-as évben azonban

ehhez már nem kell a Haltenyésztési Kutatóintézet szakvéleménye.

A rendelet készítése során többször felmerült, hogy az ívó pontyok fogását — melyet a mesterséges szaporítás érdekében tavaly szabad volt a halászati termelőszövetkezetek erre a célra kijelölt brikádjának fogni — tiltsuk meg. Az ellenőrzés hiányosságai miatt ugyanis történtek visszaélések. Ennek ellenére a rendelet idén is megengedi az ívó halak mesterséges szaporítás céljából történő fogását a szükséges ellenőrzés mellett. Itt csak annyit jegyzünk meg, hogy idén ezt sokkal szigorúbban fogjuk ellenőrizni, mint tavaly és a jövő évben az ideai tapasztalatok alapján fogunk e kérdésben dönteni.

Tisztában vagyunk azzal, hogy olyan halászati és horgászati tilalmi rendelet még nem született (nem is fog!), amellyel minden érdekelt tökéletesen egyetértene. Hiszünk azonban, hogy ez a rendelet jó és ha előírásait lelkiismeretesen megtartjuk, az feltétlenül a halállomány védelmét szolgálja.

Pékh Gyula

Háló behúzása teletőbe a jég alá

(Antalfy felv.)

Keressük meg a HIBÁKAT!...

Még összefüggő területen fekvő tavaknál is ritkaság, hogy a holdanként számított szaporulat tavankénti

Kihűzött tanya a borsói teletetőben (Antalfy felv.)

megoszlása ugyanabban az évben azonos legyen. A hozam elbírálására összetettebb mutatót, mint a sokat vitatott természetes hozamot, nem találhatunk, és így az összes emellett tekintetbe veendő tényező ismeretében is, ezt kell elfogadnunk az összehasonlítás alapjául.

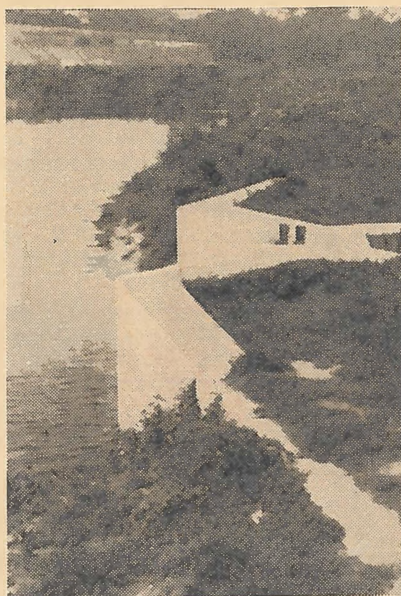
Ugyanúgy, ahogy a szaporulat tekintetében megvannak az egyes tavak adottságaiból eredő különbségek, megtalálhatjuk azokat a költségeknél is. A terepviszonyok, a tavak állapota, távolsága a gazdasági központtól vagy a közlekedési eszközöktől, és még igen sok más tényező nagymértékben kihat a termelés költségeire. Újabbban döntő súllyal esnek latba a tavak vízellátásának nagyon különböző költségei is.

A hozam mennyiségének és a termelés költségeinek különbözősége természetessé teszi, hogy a haltenyésztés önköltsége az egyes gazdaságokban igen eltérő. Ezért a jövedelmezőség mindenütt más és más. A jövedelmezőséget minden halgazdaságban évről évre megtervezik, és eredményként csak a tervtől való eltérést értékelik. Az éves terv természetesen csak többé-kevésbé feszített, de a gazdaság viszonyait tekintetbe vevő átlagos szaporulatot és átlagos költség szintet vehet alapul. Ezek a tényezők az egyes években erősen változnak. Elsősorban az időjárás hat ki a haltenyésztés hozamára. Ez a legdöntőbb tényezője az önköltség kialakulásának. Minthogy pedig az időjárás, mint a tervezéskor még előre nem látható tényező, egyazon évben az egész ország területén nagyjában azonos irányban érezteti hatását, helyes tervezéssel fel kell tételeznünk, hogy a haltenyésztés jövedelmezőségénél a tervtől való eltérés az egyes években

egyirányú tendenciát mutat az összes gazdaságokban.

Ez azonban nincs így, sőt nagyonis nincs így! És ha nincs így, akkor annak meg kell keresnünk az okát.

Az első gondolat a tervezés helyes vagy helytelen voltának a felvetése. Ezt meg kell vizsgálni. Meg is vizsgáltuk. Megállapítottuk, hogy az 1957. évi üzemtervben a gazdaságok halszaporulatát az utolsó három év tényleges eredményének megfelelően alakították ki. E körül számottevő hiba nincs. Ugyanis megvizsgáltuk a költségek tervezését is. A közvetlen termelési költségek tervezése ma már elég széles alapon normák alkalmazásával történik az egyes gazdaságok adottságait figyelembe vevő módon. Az általános költségek megtervezésének és felosztásának alapját is az előző évek tapasztalati számai adják. A halgazdaságok nagyon

A kelédi Micsurin tsz. kieresztő barátságilipje jégtörő szárnyfakkal és fémmelel bélelt hornyokkal (Fóris fel.)

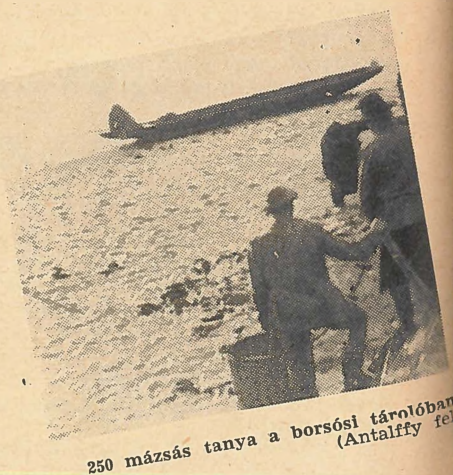
különböző eredményeit tehát nem helytelen tervezés okozza. Ezt a felügyeleti szervek több lépésben történő felülvizsgálata általában amúgyis megakadályozza.

A másik, eredményt módosító tényező a helyi körülmények nagyon kedvező vagy kedvezőtlen alakulása lehet. Utóbbi legtöbbször rendkívüli elhullás képében jelentkezik, és idegenből hozott tenyészanyag okozza. A rendkívüli eredményeket legtöbbször joggal a termelők személyes érdemként értékeljük (vigyázat: nemcsak a fák, de a halak sem nőnek évről évre az égig!), a rendkívüli veszteségeket azonban szeretik „objektív” okokra visszavezetni. Pedig az okok,

ha nem is mindig, de gyakran nagyonis szubjektívek. Ha megnézzük a nyereséges és veszteséges halgazdaságok listáját, ezeket a szubjektív okokat az esetek többségében megtaláljuk. A termelés és a költség-gazdálkodás vezetésétől nagyon sok függ. A helyes gazdálkodás kihatása a tőegységtől kezdve egészen a felső vezetésig kimutatható. Kormányzatunk az elmúlt hetekben ismételt nyomatékkal rámutatott a jövedelmezőség kérdésének fontosságára. A jó eredménnyel záró és dolgozóinknak jelentős nyereségrészesedést biztosító halgazdaságok nemcsak azt mutatták meg, hogy a haltenyésztés helyes gazdálkodás mellett szép jövedelmet hoz, hanem éppen jó eredményükkel élesen rávilágítottak arra is, hogy a veszteséges gazdálkodás okait hibákban, mulasztásokban, gondatlanságban vagy hozzá nem értésben és bizony sok esetben a társadalmi tulajdon védelmének hiányosságában kell keresnünk.

De ezt nem elég általánosságban megállapítani. Most évről évről van itt az ideje, hogy az összehasonlítás módszerével megkeressük a hibákat. Ami az egyik helyen lehetséges, az megvalósítható másutt is. Semmi sem indokolja, hogy Biharugra eredménye rosszabb legyen, mint Szegedé, vagy Alsósomogyé rosszabb, mint Tatáé. De nemcsak az egyes gazdaságok közötti eltérések okait kell felsőbb szinten kivizsgálni. Ez csak a szükséges kezdet, önmagában azonban még nem sokat ér. Minden egyes gazdaságon belül üzemegységenként, ahol indokolt, tőegységenként kell megvizsgálni a hozamra és a költségekre kiható tényezőket. A halgazdaságok üzemterve üzemegységi bontásban készül. A hozamokat és a ráfordításokat üzemegységi bontásban kell elemezni. Ez nem hiábavaló munka! Ha a gazdaságok igazgatói a termelés és a pénzügyek vezetőinek bevonásával és a dolgozók tapasztalataira támaszkodva ezen a téren gondos munkát végeznek, igen sok esetben megdöbbenéssel fognak a gazdaságon belül is olyan eltéréseket megállapítani, amelyek kiáltóan mutatnak rá a hibákra.

Dr. Sivó Emil

250 mázsás tanya a borsói tárolóban (Antalfy felv.)

TERMELES —

— TERMELŐKÉPESSÉG —

— TERMÉK...

Ha bárki a fenti szavakat elolvassa, azonnal valami mezőgazdasági vagy ipari ténykedésekkel kapcsolatos fogalmakra gondol és ilyen irányú cikkekre számít. Itt azonban nem erről lesz szó. A fenti címszavak egy-egy biológiai, mégpedig, — hogy meglepetés ne essék — elméleti biológiai fogalmat takarnak. Ezek a modern produkciósbiológiának legfontosabb fogalompillérei, melyek megértése nélkül, vakon tapogatózunk tudományunkban, vagy pedig — ami még rosszabb — felcserélve, összekeverve azokat, olyan zűrzavart teremtünk, amiből azután aligha tudunk tiszta fővel kilábalni.

A Halászat hasábjain már többen írtak a produkciósbiológiával kapcsolatban, nem hiszem azonban, hogy ezek a cikkek minden esetben tiszta képet hagytak volna maguk után. Ha csak azt nem, hogy a „tudósoknak”, „hidrobiológusoknak” még e téren sem sikerült a fogalmakat annyira tisztázni, hogy a gyakorlat emberei is megértsenek belőle egy nyúlfarknyit (l. Halászat 1957. 3. sz.).

Mint már mondtam, itt e szavak biológiai és nem tisztán gazdasági fogalmakat takarnak. A termelés bonyolult biológiai folyamat; a termelőképeség a szervezetek és azok közösségének tulajdonsága; a termék pedig az élő szervezetek által, önmagukba beépített anyag, vagy ezzel egyenértékű energiamennyiség.

Mind a három fogalom vonatkozhatik egy körülhatárolt téreységre, illetőleg az abban élő élőlényközösségre, pl. egy halastóra, holtágra stb., de vonatkozhatik az ott élő egyes élőlényfajokra is, tehát beszélhetünk egy algafaj, vagy rák, vagy hal termeléséről, termelőképeségéről vagy termékéről is.

Elsődleges termelés a növények termelése, ezek — mint az jól tudott — szervesetlen anyagokból szerves anyagokat építenek fel (építő szervezetek). Másodlagos termelést az állatok végeznek, melyek már felépített szervesanyagot esznek meg és építenek be a testükbe (raktározó szervezetek).

A víz termékeit kihasználó ember szempontjából megkülönböztetünk ún. gazdasági termelést is. A gazdasági termelés az említett teljes elsődleges és másodlagos termelésnek egy része csupán, melynek a nagysága is elsősorban az elsődleges termelés nagyságától függ, de alapvetően lényeges szerepük van mind azoknak a szervezeteknek, melyek a gazdasági terméket előállítják, vagy annak előállításában részt vesznek. Tehát konkrétan az, hogy egy tóban sok halhús teremjen, az függ a tóban levő elsődleges termelés nagyságától (tehát a növények által felépített szervesanyag mennyiségétől)

és az ott levő halak minőségén és mennyiségén kívül, azoknak a szervezeteknek a minőségétől és mennyiségétől is, melyek az elsődleges termelők szervesanyagát a halakhoz átviszik, közvetítik. Ha például nincs a tóban lényeges elsődleges termelés (pl. egy súlyommal benőtt tóban), nincs minek halhússá átalakulnia. Ha nincs ott hal, hiába nagy az elsődleges és másodlagos termelés, nem lesz gazdasági termék sem. Ha pedig nagy az elsődleges termelés, van hal is (gazdasági termelő), de nincs olyan közvetítő szervezet,

Gondos mérlegelés Péteriben
(Szabó Ernő felv.)

mely a parányi algák millióiban felhalmozódó szervesanyagot a halak felé közvetítse, akkor sem lesz gazdasági termék, tehát halhús,

Az egyes szervezetek termelőképesége a szervezeti és örökletes adottságokon alapuló olyan tulajdonság, melyet egy bizonyos idő alatt végbemenő pozitív és negatív előjelű produkciósbiológiai tevékenység egyenlege határoz meg. Tehát a szervesanyag-felhalmozás, növekedőképesség, szaporodóképesség van szembeállítva az életműködés során felhasznált szervesanyag mennyiségével. A vizek termelőképeségét Maucha akadémikus a nap időegység alatt megkötött sugárzó energiájának mennyiségével határozza meg.

A termelésnek, mint folyamatnak az eredménye a termék, mely a vízi életterben pillanatról pillanatra vál-

tozik, mert hiszen a termelést végző szervezet, egyben maga a termék is. Ezt más szervezet kebelezhetheti be és szervesanyagát testébe beépítheti, továbbá a rövid életű szervezetek igen rövid időn belül szaporodnak, pusztulnak. A vizekben megtalálható élőlénytömeg, biomassa, amikor planktonhálójával kifogjuk, akkor mint a tó terméke van a kezünkben, mely a planktonhálóban nyüzsgő élőlények által végrehajtott termelési folyamatnak az eredménye. Ha azonban ezeket nem fogjuk ki, akkor azok tovább élve a tóban, életműködésük során szervesanyagot építenek, raktároznak és használnak fel, tehát a termelés folyamatát tovább viszik. A mindenkori, szinte percről percre változó biomassa hosszabb-rövidebb ideig tartó termelési folyamatnak az eredménye (terméke), de egyben a további termelés végrehajtója, ezzel legfontosabb tényezője.

Könnyen érthető ezek után, hogy a planktonvizsgálatoknak nemcsak az lehet a célja, hogy ezzel felmérjük a tó szervesanyag készletét, hanem elsősorban az, hogy ezen keresztül a tóban folyó szervesanyag-építés folyamatának nagyságára következtethessünk. Véleményünk szerint, többet ér a tóban például literenként 10 db Daphnia, melynek költőürede állandóan tele van petékkel, mint száz üres, melynek a tömege ugyan jóval több, de nem szaporít, tehát nem termel.

Azt is mondhatnók: bennünket gyakorlati szempontból nem az a planktontömeg érdekel, ami pillanatnyilag a tóban van, hanem az, ami, mint plankton már nincs ott, mert a halak elfogyasztották, szervesanyaguk tehát eljutott a gazdasági termelő szervezet testébe. Nem az állománynak, hanem a felhasznált szaporulatának kell nagynak lenni. Ezek után nem lesz meglepő az sem, ha kimondjuk: a termelés annál intenzívebb, minél nagyobb a biomassa forgalma. Minél többször és többet szaporítanak annak tagjai és minél többet vonnak ki azok közül más biomassa tagok táplálkozásuk során. Így forog gyorsan a szervesanyag a vízi életterben, így juthat el több abból a gazdasági termelőhöz: a halhoz.

Dr. Woynárovich Elek

Hálók összevarrása „bevetés” előtt
(Antalfy felv.)

A horgász elsőszámú fegyvere a horog. És csodálatosképpen mégis azt tapasztaljuk, hogy bár horgászaink zöme félmúzeumra való felszereléssel vonul ki a tethelyre és a pazar kollekcióját akkora táskába ömlesztzi, mely akármelyik Bodri számára vikendháznak is beillene, ami a horgait illeti: bizony nem sok a dícselkednivalója az avitt, rozsdás, többnyire tömpehegyű olyan horgokkal, melyek néha pontosan ahhoz a horgászmodszerthez alkalmatlanok, melyre — felhasználják...

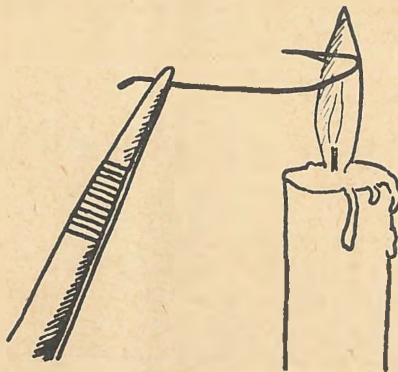
A megfelelően kiválasztott, jó anyagból készült, jól karbantartott, tühegyes horog fél siker! Ha azonban elrozsdásodott, tompa, kötése lazult: hiába is került ki a legnorrégabb gyárból, sok kapás után is száraz marad a szánkunk, akár a frissen pattogatott kukorica kánikulában.

A külföldi horog importja szünetel, érkezett ugyan vagy három évvel ezelőtt nagyobb mennyiségű külföldi horog, ezek színézése tetszetős, anyaguk kiváló, gyártásukkor azonban nem érvényesült az az elv, hogy a szakáll eredő pontjánál tömöríteni, kovácsolni kell az anyagot. Így gyenge, csökkent anyagkeresztmetszetű rész képződik, ami nem is ritkán azt eredményezi, hogy a horog hegye éppen a legvulságosabb pillanatokban törik le. Eredeti norvég horog ma csak az egyre gyéresebb csempe-készletekből kapható, szurokfekete áron. Marad tehát megoldásként a magyar horog. És ne lepődjék meg azon senki, ha leszögezzük: a magyar horog ma már sem minőségben, sem teherbírás szempontjából nem marad el jelentős mértékben északi testvéreitől!

A norvég horgok elsőrendű minősége nemcsak a szép felületben, a rozsdavédő lakkréteg tökéletességében nyilvánul meg, hanem főképpen az a titkuk, hogy svéd acélból készülnek. A svéd acél a kohászat beavatottjai előtt pedig arról nevezetes, hogy igen alacsony a ridegséget okozó, a nyúlást gátló foszfor és kén tartalma hála alapanyaga, a svéd vasérc jó minőségének. A vasérc és a belőle gyártott acél kén- és foszfortalanítása ma még megoldatlan kérdés, bele kell tehát nyugodni abba, hogy a svéd acélból azonos keresztmetszet, tehát azonos húzalvastagság esetében ellenállóbb, szívósabb horgot lehet gyártani. De van mód rá, hogy az acél gyengébb mechanikai tulajdonságait a horoggyártás területén is kiegyenlítsük: egyszerűen valamivel vastagabb anyagból készítve a horgokat az eredmény nem marad el. Gyakorlati példát: ha a 0,8 mm vastag

ságú norvég horog tulajdonságait hasonlítjuk össze a 0,9 mm átmérőjű huzalból készített azonos típusú magyar horoggal, úgy a laboratóriumi vizsgálatok során kitűnik, hogy az ilyen magyar horog nem marad el a legkitűnőbb Mustad-tól sem. A magyar ipar ezt a lehetőséget régebben nem használta ki, de mióta a horoggyártásban vezető HSZ reáért az új útra örömmel tapasztaljuk, hogy horgászaink körében kihalóban vannak az évekkel ezelőtt még indokolt pamaszok.

Azaz, hogy... Még akadnak, akik kifogásolják, hogy nagyobb igénybevételel a horgok öblé kihajlik. Ezek a horgások nem tudják, hogy az ipar a horgok hőkezelésénél éppen arra törekszik: a horog túlterhelésénél inkább egyenesedjék ki,

Ha hosszúszerű süllőhorgunk öblét gyertyalángon kilágyítjuk, hajlékonyabbá válik és ha tartásban vagy köhánysban elakad: erősebb húzásra kihajlik és nem kell zsinórgunket beszakítani

mintsem eltörjön! Ugyanezt az utat követik a norvégok is, akik az edzés utáni megeresztés gyártási fázisában úgy szabják meg a lágyítási hőfokot, hogy a késztermék inkább hajlékony legyen, mint rideg-törékeny. Vessünk csak alá egy akár 1/0-ás Mustad drillingt túlterhelésnek, nem is túlzott erőfeszítéssel akár egyenesre is kihajlíthatjuk mind a három öblét, pedig ez a horogtípus ugyancsak vastaghúsú. Ha a norvégok ezt az utat választják és tartják helyesnek, miért ne tartaná annak a magyar ipar? Persze eszményi megoldás volna olyan acélból gyártani a horgot, mely nem törik és nem hajlik. Ilyen acél nem létezik és a közel jövőben sem számíthatunk rá, mert ha igen, úgy ez nemcsak a horoggyártást reformálná meg, hanem a hídépítést is. És sokszáz tonnányi anyagot takaríthatnánk meg például az Erzsébet-híd újjáépítésénél. Nyugodjunk bele, a horog vagy keményre van

edzve és akkor elpattanásra hajlamos, vagy lágyabbra van megeresztve és akkor túlterhelésre kihajlik. A két tulajdonság közötti arány középut a helyes megoldás, és ezt nemcsak a norvégok, hanem mi magyarok is megvalósítottuk. És az sem kétséges, ha a horog elpattan, búcsút mond a hal, hacsak a kellő pillanatban nem kap szívészélhűdést az ijedtségtől, ami pikkelyes barátaink egyvérkörös anatómiája mellett igen ritka tünemény. Ha azonban kissé kihajlik, még meg lehet fogni a halat és utána fogóval visszahajlítani horgunkat.

Vannak bizonyos horgászati módszerek, melyeknél egyenesen kívánatos, hogy a horog a szokottnál is hajlékonyabb legyen, így például a tartásoknál, köhánysoknál való süllözésnél, az akadós terepeken. Itt igen gyakori az elakadás, ha azonban jól meghúzza zsinórgunkat kihajlik az elakadt horog, nem vagyunk kénytelenek beszakítani a zsinórt és esetleg elveszíteni még az úszónkat is, a kihajlott horgot viszont könnyű visszahajlítani eredeti öblére. A norvég Mustad gyár különlegesen hajlékony, úgynevezett Crystall horgait ennek a felismerésnek a jegyében készülnék és igen keresettek, bár csak elvétve kaphatók. De mi az akadálya, hogy magunk készítsünk ilyen horgot? Nem kell hozzá más, mint szabványos minőségű, hosszúszerű süllőhorog, lehetőleg a nem túl vastag fajtából. A horog öblét akár gyufa, vagy gyertyalángon óvatosan felmelegítjük, a rögtönzött hőkezelés kilágyítja a horgot és már ugyanazt tudja, mint a norvég Crystall gyártmány. Persze ki kell kísérletezni a dolgot, nem mindegy, hogy mennyire és mennyi ideig melegítjük a horog öblét, de egy kis kísérletezéssel rájövünk hamar a dolog nyitjára, mert ha nem melegítjük eléggé fel, nem válik hajlékonyabbá, ha túlmelegítjük, túl lágy lesz. A melegítés után hagyjuk a horgot a levegőn lassan kihűlni és nehegy hideg vízbe mártjuk. A házi hőkezelés után horgunkat hajlítgatva állapíthatjuk meg, hogy az mennyiben felel meg a célunk.

Az eredményes horgászathoz kétségtelenül jó minőségű horogra van szükség, nem rozsdás, nem tömpehegyű, hanem tisztántartott, tühegyes példányokra. Aki azonban többet vár a horgtól, mint amennyit az a kohászati tudomány mai állása mellett nyújtani képes, az olyasmit követel, amit teljesíteni lehetetlen.

(-házy)

A háborús cselekmények ország-szerte több-kevesebb kárt okoztak a tógazdaságokban is, mely alól a gödöllői sem volt kivétel. Felrobantott zsilipek, átereszek jelezték a visszavonulók útját. Az 1945—52 közti időben történt többszöri át-szervezés ugyancsak nem volt előnyös időszak a komolyabb beruházásokat igénylő felújítási munkára, így aztán úgy — ahogy javígtunk; ahogy éppen lehetett.

1951-től dr. Jászfalusi Lajos halászati kutató is megkezdte nálunk

Méretfelmérés Gödöllőn

nemesítő, szelektáló munkáját; közös gond lett a tenyésztési tényezők biztosítása, mert sás és nád-tengerben nincs az a tudós kutató, aki komoly eredményeket ér el.

A megrongálódott, lesüllyedt töltések miatt a régi víznívót tartani nem tudtuk tavainknál, így 1954-ben a forró nyári napokban oxigénhiány és vízvirágzás miatt kisebb elhullásunk volt. Tekintettel arra, hogy a töltések kijavítására anyagi fedezetet szerezni nem tudtunk, az 1955-ös üzemi év megkezdésekor összehívtam munkatársaimat és megbeszéltem velük az 1954-es problémák kiküszöbölésének adott-

Osztályozás a gödöllői tógazdaságban

ságaink mellett való lehetőségét. A gyenge töltések ellenére nagyobb vizet kell nyáron át tartanunk, mint 1954-ben tartottunk, mert tavaink völgyzárógátasak lévén évről évre iszapolódnak, tavainkon a víz így szükségszerűen mindig sekélyebbé lett. A nyári záporok idején viszont kockázatos volt a magas vízállás, a gyenge töltések miatt, mert könnyen gátszakadás veszélyeztetett bennünket. Ennek ellen-súlyozására, illetve kiküszöbölésére megállapodtunk abban, hogy nagyobb zápor esetén minden halász azonnal elfoglalja kijelölt helyét a gátakon és állandóan tisztítja a zsilipek és árapasztók rácsait az ár által hozott szeméttől, hogy az árvíz zavartalanul elfolyhassék. Kellemetlen tapasztalatunk volt a múltból. A Rákospatak nagy zápor esetén úgy megárad, hogy a partjai mentén lévő szénaboglyákat, babkaró kötegeket is vidáman elhordja, s ha a rácsok náncsenek állandóan takarítva ilyenkor, úgy eldugulnak, hogy rendkívül gyorsan felemelkedik a víz a rácsok fölé és magát a zsilipnyílást dugaszolja el a hordalék, s ennek kiszedése éppen a nagy víz miatt szinte lehetetlen.

Volt is néhány éjt-napot igénybe vevő küzdelmünk az árvízzel, de megértel, mert 1955-től a legnagyobb nyári melegekben sem volt elhullásunk!

Év	Víz kh.	Kilhe-lyezve kg	Felvetve csf. érték-ben kg
1954	65	5953,—	50913,—
1955	70	7421,—	69248,—
1956	70	7699,—	64610,—
1957	70	9866,—	82079,—

Időközben egy szerncsés véletlen követtekztében és a MÁV Budapesti Igazgatóság II. Osztálya jóvoltából a legveszélyeztetettebb 9-es tavunk töltését már erőstítettük is, amiért — bár megkésve — ezúton mondok köszönetet a MÁV Vezetőségének segítőkészségéért, mert az isaszegi vasútállomás területének kibővítése folytán elszállításra kerülő földet díjtalanul töltésünkre szállíttatta, mivel töltésünk közelebb volt ahhoz a helyhez viszonyítva, ahova addig történt a szállítás. A közel 6000 köbméter földet egy halászu-nyozta elterelegetni, mert a szállítást végző dömpererek igen mozgékonyaknak bizonyultak, szinte oda öntötték a földet, ahova éppen kellett. Itt szerettem meg a dömpereket.

1955-ben megtört tehát a jég, megtehettük az első komoly lépést a kibontakozáshoz. 1956-ban már komolyabb felújítási összeghez is jutottunk, így a többi gyenge töltéseket is rendbe hozhattuk. Ugyan-ekkor a Mátrai Erőműtől kölcsön kaptunk egy motoros nádvágó ka-

szát is. Így lényegesen kedvezőbb feltételek mellett végezhetjük a Bálvány Bálvány — ktt tanítómesterem-ként tisztelhetek — által a „Halá-szat“ 1957. áprilisi szám 6—7. olda-lon a „Gyakorlati Tanácsok a Has-vízkór Megelőzésére“ című cikké-ben ismertetett tenyésztési eljárá-sokkal a jobb eredmények kivívá-sához, s hogy nem egészen ered-ménytelenül, bizonyágul szóljon utolsó 4 évünk a táblázatban részle-tezett termelési eredménye.

A közölt adatokkal kapcsolatban megjegyzem, hogy csak 9 nagy tavunk eredményeit dolgoztam fel, mert kisebb tavaink jobb eredmé-nyeivel nem akartam az előzőkét szépfíteni. Ugyancsak meg kell je-

Válogatják a tenyészanyagot Gödöllőn

gyeznem, hogy az 1954. év előtti termelési eredményeink mind ala-csonyabbak az 1954. évinél. A te-

Lehalászva kh/kg	Nt. hozam kh/kg	Br. hozam kh/kg
27103,—	325,—	418,—
32331,—	336,—	462,—
43498,—	511,—	621,—
50183,—	576,—	715,—

nyésztési tényezők lényeges javu-lása 1956-ban a hozamon is szem-betűnően megmutatkozik, ami be-szédesen igazolja, hogy még a kisebb tógazdaságokban is érdemes nádvágó kaszát beszerezni, mert az szinte az első évben kifizeti magát, ha dolgoznak vele.

Kaszás L.

Szaporán telnek a kosarak a halágyban (Egyházy felvétele)

TÖBB PONTYIVADÉKOT —

— a Balatonra!...

Az elmúlt évek során ismételtelen felvetődött kérdés volt a Balaton pontyosítása, mind szakkörökben, mind a sporthorgászok között. A pontyosítással kapcsolatban különböző vélemények alakultak ki, amelyek nem egy esetben egész szélsőséges megállapításokra vezettek az érdekeltek körében. Egyben azonban a szakemberek és sporthorgászok nagy többsége egyetértett abban, hogy a Balaton halállománya, de elsősorban a pontyállomány, mind minőségi, mind mennyiségi szempontból jóval alatta van annak, amit a tó még gazdaságosan megtermelhetne a népgazdaság számára.

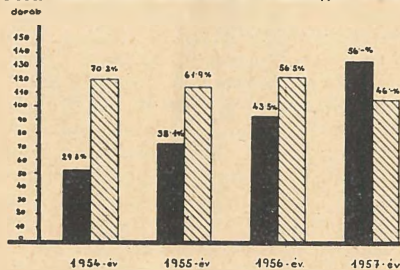
A természetes ivóhelyek nagyrészeinek megszűnése magával hozta az ember beavatkozásának szükségességét, így a pontyivadék behelyezését is. A jelenlegi adottságok és feltételek mellett ez a kényszerű, de elengedhetetlenül szükséges megoldás elég gyakran meg nem felelő értékelésben részesül a sporthorgászok részéről is. Igaz az, hogy az eddigi fogási eredmények azt mutatják, ha a kihelyezések darabszámát a visszafogásokban keressük, akár halászati, akár horgászati vonalon, az elkallódott halak darabszáma és mennyisége igen nagynak látszik. De igaz az is, hogy a megmaradó mennyiség mégis csak jelentős szerepet játszik a tó életében, amit a keszthelyi öbölben végzett vizsgálatok alapján készült grafikonok is igazolnak. Épp azért a behelyezett ivadékokban tapasztalható veszteségek ellenére is, addig is míg jobb megoldás nincs, a gazdaságosság szem előtt tartása mellett a további ivadékkihelyezés elengedhetetlenül szükséges.

A különböző vélemények ismeretében és hatására kezdtem meg vizsgálataimat az előtt 4 esztendővel a keszthelyi öbölben és igyekeztem megbízható választ kapni az eddigi pontyosítás eredményeire vonatkozólag. Bár a négy év folyamán közel ezer mérést végeztem a sporthorgászok által kifogott pontyokon, tisztában vagyok azzal, hogy hiba lenne az itt kapott eredmények alapján általánosítani. Azt is tudom azonban, hogy az itt kapott eredményeket teljesen figyelmen kívül hagyni a pontyosítás további munkájában szintén csak hibához vezetne. A végzett mérések eredményeinek ismeretében az a véleményem, hogy a pontyosítás kérdése a mélypontról már elmozdult és minden remény megvan arra, hogy a tó további helyes gazdálkodás mellett, pár éven belül megfelelő pontyállománnyal rendelkezze. Ennek egyik legfontosabb alapja az előző évekhez hasonló nagymértékű behelyezés. A nagy elkallódás megköveteli a nagy darabszámú kihelyezést, a gazdaságosság szem előtt tartása pedig a zsenge ivadék

felhasználásának biztosít előnyt. Az előző évek behelyezésére vonatkozóan az alábbi kimutatás ad áttekintést.

	Balaton:	Keszthelyi öböl:
1954-ben	791,81 q, ebből	73,— q
cca.	3,115,000 db ebből	370,000 db
1955-ben	149,51 q ebből	74,— q
cca.	619,000 db ebből	148,000 db
1956-ban	386,70 q ebből	223,36 q
cca.	2,070,000 db ebből	1,600,000 db

Vizsgálataim eredményeinek értékelésénél kiindulási alapul a profilindexet választottam és az a véleményem, hogy ezen keresztül sikerült a valóságos ered-

A 3-nál kisebb és nagyobb profilindexű pontyok mennyiségi megoszlása. Sötét oszlop: 3-nál kisebb, világos oszlop: 3-nál nagyobb profilindexű halak

ményt legjobban megközelítenem. Vizsgáltam, hogy a 3 alatti profilindexű pontyok aránya hogyan változott meg négy év alatt a 3 feletti profilindexűekéhez viszonyítva. Ezt a határt azért választottam, mert az elmúlt évek során behelyezett különböző származású ivadékok (Lelle, Somogyvár, Buzsák, Vörs, Fonyód stb.) zömének profilindexe 3 alatt volt és ez a választóvonal alkalmasnak látszott a pontyállományban történő változások lekövetéséhez.

A mennyiségi viszonyok összehasonlításának eredményeit az első számú grafikon tünteti fel. Ez már első tekintetre igazolja, hogy azok járnak helyes úton, akik a Balaton pontyosítás kérdésének megoldásában jelenleg a legfontosabb szerepet az ivadékkihelyezésnek szánták. A kapott eredmények igazolják, hogy a pontyivadék igenis megtalálható a Balatonban, jól érzi magát, szépen fejlődik. Az elmondottakat kézzelfoghatóan igazolják a kifogott példányok is. Csak ezzel magyarázható és érthető meg az, hogy a négy év folyamán a 3 alatti profilin-

dexű pontyok mennyisége állandóan és jól észrevehetően emelkedett. Az idei esztendőben pedig a sporthorgászok által kifogott pontyok mennyiségének több mint 50 százaléka behelyezett pontyokból áll. A felső grafikonon ábrázolt eredményeket igazolja a keszthelyi halászbrigád pontyfogási eredménye is az 1957. évben. A fogott pontymennyiség felülmúlja az előző évek hasonló időszakának eredményeit. A halászbrigád 1957. év X. 31-ig már az előző években fogott egész évi pontymennyiség 93 százalékát fogta ki. Az 1957. évben kifogott pontyok többségükben másodosztályúak, megközelítően egyöntetű nagyságúak és jó profilindexűek.

A 3 alatti kategóriában a profilindexek további megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy még 1954-ben egyetlen profilindex vonal sem jutott túlsúlyba, addig a következő években mindinkább észrevehető a 2,3–2,7 profilindexű pontyok megjelenése a többiekkel szemben. (Lásd az alsó grafikon) 1957-ben pedig az előbb említett profilindexűek erőteljesen túlsúlyba jutottak. Ez az eredmény meglehetősen csak a behelyezett pontyivadék erőteljes térhódítását igazolja. A fentemlített profilindexű pontyok tömeges megjelenését a keszthelyi halászbrigád az évi fogási eredményeit szintén alátámasztják.

Az 1957. évben mind halászati, mind horgászati vonalon a méretnél felül pontyok zömének súlya 1–2 kg között mozgott. Alakjuk és nagyságuk pedig nagy hasonlóságot mutatott. A méretnél felül kifogott pontyoknál két súlycsoport volt a vezető szerep. Az egyik súlycsoport 1,6–2, a másik 1–1,3 kg között ingadozott. A méretnél aluli pontyoknál jól megkülönböztethető volt egy harmadik súlycsoport is, amelynek súlya 0,5–0,9 között mozgott. Ezek az utóbbi pontyok a keszthelyi móló körüli hinarasokban és az öböl mélyebb részeiben kerültek horgára, illetve a halászok hálójába. Így tehát az elmúlt évek során behelyezett pontyivadék súlycsoportok alapján is megtalálható, nem beszélve arról, hogy az egyes súlycsoportoknál a fajtajelleg is jól felismerhető volt, mint pl. a vörsei pontyok esetében. Érdekes azonban a tükörpontyok elenyésző mennyisége, annál is inkább, mert a Keszthely környékén behelyezett ivadékok kb. 10% tükörponty volt. A vizsgált pontyok között viszont tükörponty alig akadt és aránya még az 1%-ot sem érte el.

E kedvező eredmények vizsgálata közben természetesen más problémák is felvetődtek. Így a különböző eredetű ivadékok életrevalósága (ökológiai valenciája) esetleg egységes fajta kialakításának kérdése, a meglévő keltető-telepek jelentősége, a hasvízkör kérdése, a gazdaságosság érvényesítése stb. Ezek azonban olyan kérdések, amelyekre megbízható választ adni, ilyen aránylag szűkkörű vizsgálatok alapján, lehetetlen.

E kezdeti eredmények — véleményem szerint — nem kedvezőtlenek és az eddigi eredmények a következőkben foglalkozhatók össze:

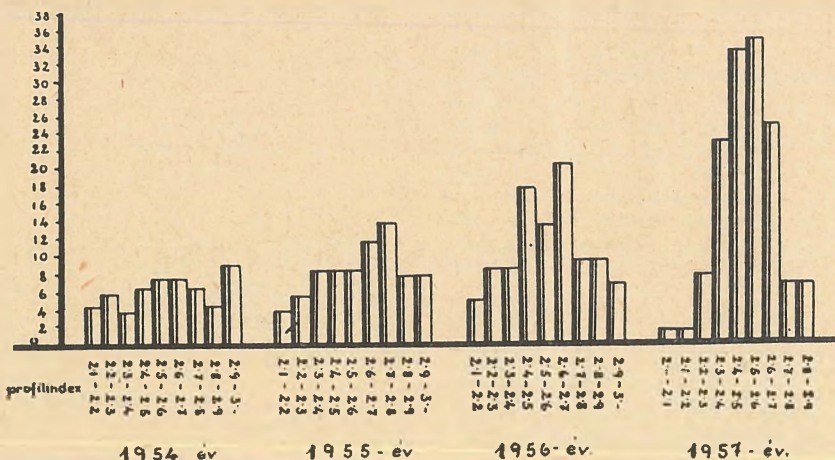
1. A pontyosításnak egyik legfontosabb alapja a jelenlegi viszonyok között a teryszerű és minél nagyobb mennyiségű ivadékok évről évre történő rendszeres további betelepítése a gazdaságosság szem előtt tartása mellett.

2. Minden ellenkező és pesszimista véleményvel szemben, az elmúlt évek során betelepített ivadékok, még a 0,5–3 dkg súlyú ivadékok is, leszámítva az elkallódást, jól fejlődik és ennek eredménye az, hogy az 1957. évben a keszthelyi öbölben a kifogott pontyok mennyiségének több mint 50%-a már behelyezett eredetű.

3. Vizsgálataim azt igazolják, hogy a keszthelyi öbölben nem csak minőségi javulás állapítható meg a pontyállományban, hanem a kifogott ponty mennyiségében, ha lassan is, de emelkedés vehető észre.

4. Szükségesnek tartom, hogy hasonló, vagy jobb módszerekkel a Balaton több pontján hasonló vizsgálatokat végezzenek, mert az egész vízterületről az eddigi pontyosítás eredményeiről tiszta kép csak így nyerhető és adható megnyugtató válasz a még fennálló vitás problémákra is.

dr. Rainiss Lajos

Megoszlás profilindex szerint a 3 alatti kategóriában

Hol tanyázik

a petényi márna?

Ha a magyar vagy német nyelvű „halas könyvekben” lapozgatunk, a sok részletes faj-leírás között rövid kis ismertetőkben szerzünk tudomást erről a furcsa halacskáról. Petényi márna, vagy magyar márna (*Barbus meridionalis petényi* Heckel). Már a neve is magában hordja azt, ami benne nekünk a legérdekesebb. Szűk, körülhatárolt területen él Közép-Európában, elterjedési köre mindössze a Kárpátmedencére és Horvátországra szorítkozik. Először hazánk nagynevű kutatója, Petényi fedezte fel a Poprádban 1837-ben, majd a következő példányokat ugyancsak ő találta Erdélyben, a Cserna vizében. Azután Heckel, a Petényiről elnevezett hal leírója, Szeben és Brassó környékéről jelzi. Az idő múltával egyre-másra érkeztek róla az előfordulási adatok, és manapság már a pisztráng-szinttájon s ez alatt a gyorsfolyású hegyi vizekben sokfelé megtaláljuk. Pontos elterjedéséről, életmódjáról, szokásairól azonban az egyéb halfajokhoz mérten még ma is alig van irodalmi adatunk.

A petényi márna első pillanatban szinte megtévesztésig hasonlít a halászlé-tartozékként közismert, karsú rokonára. Jellegzetes faji bélyege azonban rövest elárulja hovatartozását. A magyar márna hátúszója nem recézett, hanem sima a bognártüskéje. Színárnyalat alapján teljes biztonsággal nem tudnók megkülönböztetni a rózsás márnától. Bizonyos koron túl a nagyság is faji bélyeg lehet, mert a petényi márna maximális mérete alig közelíti meg a 30 cm-t. A kifejlett állatok átlaghossza 20–22 cm.

Mint fentebb említettük, halunk gyorsfolyású, tisztavízű élőhelyet kedvel. Előszérzettel tartózkodik vizesések, zubogók, vízimalmok közelében. A hegyi vizekből csak ritkán vándorolnak le a folyókba, mint érdekességet említem, hogy ez a kimondottan pataklakó hal egy ízben a szegedi Tiszában is előfordult (Vutskits: Fauna Regni Hungariae 1918) Ívási ideje Lovassy szerint május-június. Növényevőként van elkönnyelve, de közismerten jó sporthal, kukaccal, gilisztával könnyen kifogható.

Jómagam a szabadban a negyvenes évek elején a mármarosai hegyek között ismerkedtem meg a petényi márnával. Először Huszt közelében a Tisza és a Nagyág összefolyásánál, hol mindkét folyóban gyakori halászsákmánynak bizonyult. Széttérülő, kavicsos aljzatú, erős sodró itt a víz. A következő évben a Borsavában két helyen, Bilke és Lukova magasságában, s a Sztoj csúcs környékén, mintegy 1500 m-en került elém. Az 1068 m-es Szinyák egyik ismeretlen nevű patakjában tömeg-

ben találtam. A havasi patakokban pisztráng, botos kölönte, az alacsonyabb régiókban fürge cselle és fenékjáró küllő voltak a társhaljai. A hegylakók az ismert orvhalász módszerrel pisztránggal egyetemben a petényi márnát is szívesen fogták. Nagy, lapos kövekkel elrekesztik a macskaugrásnyi patakocskák vizét s a más irányba terelt vízfolyás miatt egy-kettőre leapad a lezárt, régi meder. Itt azután mi sem könnyebb, mint a szerte vergődő halak felkapkodása. Én is ettem belőlük, az apró halacskák húsa kitűnő; s annak ide-

A petényi márna sima úszósugara jellegzetes faji bélyeg (Sterbetsz felv.)

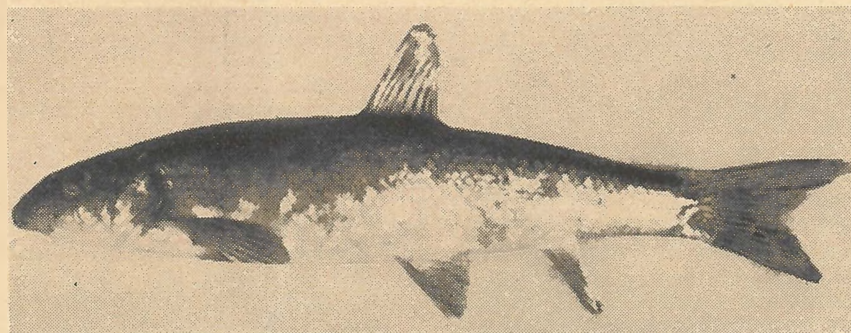
jén megállapítottam, hogy ha pisztráng nincs és a hosszúra nyúló havasi vadászkiránduláson elfogy az élelem, hát a petényi márna sem megvetendő falat. Persze ez is olyan étel, mint a verébpaprikás. Menyiség kell belőle s még több türelem, míg a sok aprósággal az ember egyszer jóllakik.

Érdekes megfigyelésem volt egyszer az irodalom szerint növényevő magyar márnáról. Egy vadrecét lőttem a Nagyág fölött s a sebzett madár erősen vérezve a bokáig érő vízben feltorlódtott kövek közé hullott. 8–10 perc múltával értem csak le hozzá, s amikor a parttól behajoltam érte, hát csak úgy cikkáztak körülötte a kifolyó vér nyomában

felsorakozó márnácskák. Helybeli kísérőm is megerősítette, hogy a petényi márna, noha békés hal, intenzív húsevő, pl. véres hússal felszalizott horogra hevesen vág, ily módon nagyszerűen fogható.

Úgy látszik, hogy a kristálytiszt, sekély vízben a haleyő madarak is szívesen ismerkednek vele. A Nagyágban láttam, hogy a közelben költő fekete gólyák rendszeresen lejárak arra a kis zubogóra, ahol a magyar márnák összeverődtek és mivel ezen a részen más halat úgyszólván nem találtunk, petényi márnát viszont sokat, nyilvánvaló, hogy kifejezetten ennek a halfajnak szült a ritka madarak látogatása. A fekete gólyákon kívül egy hollócsalád is gyakran megfordult ezen a részen. A Nagyág-torkolat közelében begyűjtött öreg hollóm gyomrának összetartalma 4 darab, egyenként 7–8 cm-es petényi márna volt.

A petényi márna egészen keveset ugyan mindenki által ismert, de indokolatlanul mostohagyermekként kezelt hala a magyar kutatásnak. Kárpátmedencei specialitás, magyar ember a felfedezője, természeti ritkaság és mégis ma sem olvasunk róla többet, mint már tudtunk vagy hús esztendővel ezelőtt. Érdemes lenne már egyszer felfigyelni rá. Megérdemelné, hogy feltérképezzük magyarországi lelőhelyeit, hogy kvantitatív vizsgálatokkal is foglalkozhatunk „ritkaságának” mérvéről. Teljesen ismeretlen úgyszólván a szaporodásbiológiája. Táplálkozásáról, meg egyéb életmegnyilvánulásairól is keveset tudunk. Az is elképzelhető, hogy amennyiben sikerülne egyszerűbb eljárásokkal mesterségesen szaporítani, idő múltával még tömeghalként is elkönnyelhetjük egyszer. Mint pisztrángos vízben takarmányhalat, vagy tetszetős formájú, finom húsu konzervanyagot is el lehetne képzelni a magyar márnát akkor, ha már nem lenne természeti ritkaság. De, ha nem is akad egyszer olyan lelkes (és ráérő) halbiológus, aki rentabilitássá tenné a petényi márna tenyésztését, akkor se forduljunk el ettől az érdekes kis jószágától. Figyeljük az életmódját, adjunk hírt az eddig ismeretlen, új lelőhelyeiről. Sokat kell még megtudnunk róla. Sterbetsz

A petényi márna ritkán éri el a 30 cm-t

(Sterbetsz felv.)

A hortobágyi anyapontyok oltása 1957-ben

(Jacsó felv.)

A módszer alapjait Schäperclaus dolgozta ki. Erről a „Halászat” hasábjain már több ízben említés is történt.

Schäperclaus a keletnémet gyártmányú chloronitrin-t használta vizsgálataiban, mely kémiaiilag azonos a hazai gyártású chlorociddal és mindkettő nem más, mint a chloromycetinnek elnevezett természetes antibiotikumnak, (melyet a Streptomyces venezuelae nevű gomba készít anyagcseréje során), mesterségesen szintetizált változata.

A chlorocid oltásokat többször kipróbáltuk és 1957 év során kikísérleteztük a módszer hazai viszonyok közötti alkalmazásának legmegfelelőbb megvalósítását. Az eredmények arra buzdítanak, hogy ezt a módszert minél szélesebb körben vezessük be a hazai tógazdasági gyakorlatba, amint azt pl. a németországi halgazdaságok is teszik.

A chlorocid-oltásokkal kapcsolatos elvi és elméleti megfontolások fejtegetésére most nem térünk ki. Itt a kihelyezés, a tavak népesítésének ideje. Most az a fontos, hogy mindazok számára, akik a chlorocid-oltás módszerét még ebben az évben alkalmazni kívánják, röviden ismertessük azt, hogy a sorok elolvasása után valóban alkalmazni is tudják.

Első feladat a szükséges chlorocid-substancia (keverékanyagtól mentes tiszta chlorocid) biztosítása. A szükséges hatóanyagmennyiség halmásánként 1 (egy) gramm. Ez az Egyesült Gyógyszer és Tápszergyár Gyógyszerismertető Osztályához (Bpest, X., Keresztúri út 30—38.) küldött megrendelés útján szerezhető be grammanként 14 forint 42 filléres áron. A felhasználás célját a megrendelésen minden esetben fel kell tüntetni.

A beszerzett chlorocidból olyan oldatot kell készíteni, melynek bizonyos ismert egysége injekció útján a hal testüregébe juttatva a halegyed számára szükséges mennyiségű hatóanyagot tartalmazza. Oldószernek közönséges, vattán előzőleg átszűrt és forralt

(sterilizált) kútvíz használható. A chlorocidból csak igen kevés mennyiség oldódik vízben: 4—5 gramm egy literben (4—5 milligramm egy cm³-ben).

A gyógyító hatás eléréséhez szükséges chlorocid mennyiség 10 mg testsúlykg-onként. Az ennél lényegesen kevesebb mennyiség hatástalan (de káros, mert antibiotikumrezisztens kórokozók alakulhatnak ki), a jelentősen több csak fölösleges, de nem káros. Az egyes súlycsoportokba tartozó halegyedekbe az alábbi chlorocid mennyiség injiciálendő:

A halegyed súlya dg.-ban	A szükséges chlorocid súlya mg.-ban	1000 db halhoz szükséges chlorocid súlya g.-ban
5—15	1	1,0
15—25	2	2,0
25—35	3	3,0
35—45	4	4,0
45—55	5	5,0
55—65	6	6,0
65—75	7	7,0
75—85	8	8,0
85—95	9	9,0
95—105	10	10,0

A táblázat alapján kiszámítható, hogy az 5—25 dg. súlyú halak számára egyenként szükséges 1—2 mg chlorocidot 0,5 cm³; a 25—55 dg. átlagsúlyúak számára szükséges 3—5 mg chlorocidot 1,0 cm³; az 55—105 dg. átlagsúlyúak számára szükséges 6—10 mg chlorocidot pedig a gyakorlatilag jobb kerekmennyiség miatt 2,0 cm³ forralt vízben kell feloldani. Ez a nagyobb mennyiségű halal dolgozó gyakorlatban azt jelenti, hogy 1000 db halra számítva a számukra szükséges 1—2; 3—5; illetve 6—10 g chlorocid substanciát fél, (0,5) egy (1,0), illetve kettő (2,0) liter vízben kell feloldani és ebből az oldatból kell 0,5; 1,0; 2,0 cm³-t a halegyedekbe injiciálni.

A halak injiciálása során alapelveként fogadjuk el azt, hogy a hatóanyagot mindig a lehetséges legkisebb kerek mennyiségű (ez a fecskendőkből jól adagolható) oldat alakjában törekedjünk a halak szervezetébe juttatni, hogy az idegen anyag

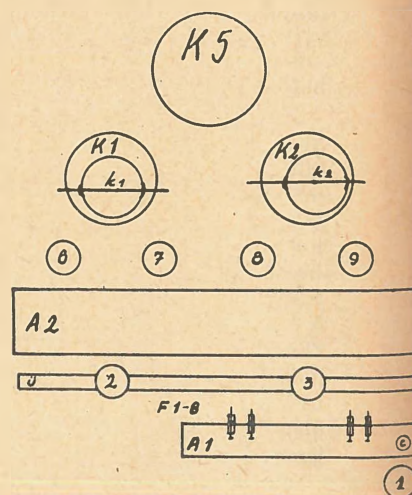
Üzemi méretek A CHLORO

nagy mennyisége ne zavarja meg a halak normális állapotát és ennek az idegen anyagnak a feldolgozása ne adjon túl nagy munkát a fertőzött és ennek következtében legyengült halaknak. Az alkalmazni javasolt 0,5; 1,0; 2,0 cm³ mennyiségek olyanok, melyeket a felsorolt nagyságrendű halak a tapasztalat szerint jól elviselnek. Az 1,5 cm³-es adag alkalmazását lehetőleg kerüljük el, mert ennek adagolása a gyors munka közben tévedésekre vezethet. A fecskendők gyakori megtöltésének elkerülése érdekében a hazai gyakorlatban már jól bevált 10,0 cm³ űrtartalmú és félköbcentiméteres osztású Record fecskendőt ajánlatos használni.

Az oltások során megmaradó és tisztán tartott oldat 1 hónapig felhasználható.

Az oldat elkészítéséhez ki kell mérni a szükséges mennyiségű szűrt vizet (szűrő tölcsérbe helyezett vattán keresztül), melyhez az elforrás pótlására 5—10 százalékot hozzá kell számítani. Ezt fel kell forralni és 10—15 percig forni kell hagyni. Ki kell mérni a szükséges chlorocid mennyiséget és a még forró (90 C°), de már nem forrásban lévő vízhez kell állandó keverés mellett kis adagokban adni. Az oldat elkészítéséhez lehetőleg új, teljesen tisztára mosott ép zománcú főzőedényt kell használni. A chlorocid teljes feloldódása után az edényt hideg vízbe állítva az oldat lehűthető és 20 C°-ra, vagy ennél hidegebb állapotban injiciálásra használható. Az elkészített oltóanyagot forró vízzel tisztára mosott üvegedényben (demiion) lehet tárolni és szállítani. Az oltáskor ebből csak kis adagokat szabad kitölteni valamilyen kisebb üveg, vagy porcelán tálkába, esetleg mély tányérba a fecskendők megtöltéséhez.

A chlorocid oldat desztillált vízzel is elkészíthető, de ebben az esetben literenként 6,5 gramm mennyiségű tiszt

n is végezhető ID-OLTÁS...

ta konyhasót (jódmenteset) is kell hozzáadni.

Az oltás során a hatóanyagot a halak testüregébe (intrapertoneális) kell juttatni. Erre a célra legalkalmasabb a 10,0 cm³ űrtartalmú fél köbcentiméteres osztású normálkónuszos Record-fecskendő és a 2. sz. injekciós tű. Az injekciót a hal testéhez simított hasúszó felezővonalánál a mellúszó tövének magasságában kell a hal testének nagyságától függően 1,0–1,5 cm mélyen 25–30°-os szög alatt beszúrva beadni. Pikkelyes halaknál a tűt a pikkelyek között a pikkely alá kell bevezetni, mert a pikkelyen nehéz a tűt átszúrni és ettől a tű hegye rendszerint elgörbül és használhatatlenné válik, de nagyobb baj az, hogy a tű kihúzásakor a pikkely kiszakad és így a hal testén seb keletkezik. A halak oltásakor a jobb oldalukon feküdjének.

A halak oltásának gyakorlati végrehajtása során követelmény az, hogy műhiba nélkül (a megadott helyen, megadott mélyen), gyorsan, minél több hal úgy kapja meg a szükséges hatóanyagot, hogy ne időzzön sokat vizen kívüli állapotban, az oltásokat végzőknek mindig legyen oltóanyag a fecskendőjükben, vagyis mindig legyen kezükben újabb töltött fecskendő és állandóan legyen a kezükön oltásra váró hal. Ebből következik, hogy az oltás gyakorlati végrehajtását jól meg kell szervezni és az oltást végzőknek gyorsan kell dolgozniuk. A személyek és eszközök elrendezését és elhelyezését a többször kipróbált és a gyakorlatban igen jól bevált módon a mellékelt vázlaton mutatjuk be. A vázlaton lévő jelzések magyarázata: 1 = fecskendőket oltóanyaggal töltő személy, 2–5 = oltást végző személyek, 6–13 = oltáshoz halat adó személyek, 14–15 = halakat oda és elhordó személyek. A1 = hosszú kisasztal, mely helyette

Szabadtéri orvosi rendelő a Dombóvár-kondai tógazdaságban

(Jaczó felv.)

sítható erősebb paddal is. C = chlorocidoldatot tartalmazó kis edény (üveg, porcelán, zománcos). F 1–8 = fecskendők tüvel, U = ülőhely az oltást végző személyek számára. A2 = hosszú keskeny asztal, lehetőleg ponyvaborítással, kis lejtéssel: a 6–13 sz. személyek felé. K 1–4 = kisebb vízzel töltött kádak, melyekbe egy halaskor jól belefér, K 1–4 = halaskorak a kád szélén túlrő rudakra akasztva. K 5–6 = nagyobb kádak a beoltott halak számára.

A halak oltása során az 1. sz. személy megtölti és tüvel fegyverzi a megüresedett fecskendőket, a 14–15 sz. személyek hallal töltik és elfoqyásuk előtt hallal pótolják a K 1–4 kádakba helyezett kosarakat, ugyan ezek a személyek ürítik időnként, szükséglet szerint az oltott halakat tartalmazó K 5–6 sz. kádakat. Ezek helyett a kádak helyett tápcsatornára alkalmazott tartóhálók használhatók és mivel itt vízfolyás is biztosítható a halak számára ez még előnyösebb is. A 2–5 sz.-mal jelzett személyek elvégzik fecskendőt fogva az asztalra helyezett és a 6–13 számmal jelzett személyektől fejénél farkánál lefoqott jobb oldalukon fekvő halak beoltását a megadott módon. A beoltott halakat a K 5–6 jelzésű kádakba dobálják. A halakat adogató személyek a halakat a K 1–4 sz. kádakban vízbe helyezett kosarakból veszik ki úgy, hogy egymást ne akadályozzák és ezt olyan gyorsan csinálják, hogy az oltást végző személynek állandóan legyen munkája. Az oltást végző személyek a kiürült fecskendőket maquk mögé a kis asztalra (A1) teszik és másik megtöltöttet vesznek maqukhoz, az üreset az 1. sz. személy újratölti és kézqybe helyezi. A fecskendők esetleges elqurulása, földreesése könnyen megakadályozható, ha a kis asztalon kisíny másétálcákat tartunk, amelyek peremére a fecskendők kónuszuk tájékán jól feltámaszthatók.

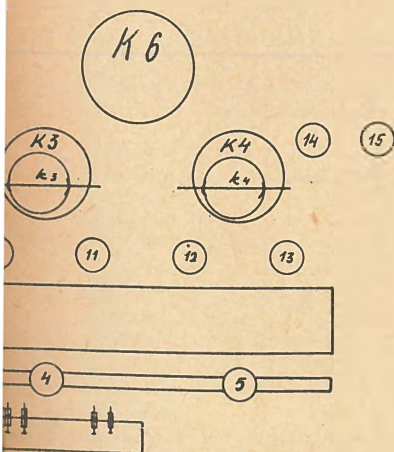
Jól szervezeten, vagyis folyamatos halutánpótlás biztosításával az emberek és eszközök helyes elrendezésével az oltást végző személyek rátermettségtől, gyakorlottságtól és munkakedvétől függően a vázlaton jelzett személyekkel napi 6 óra tényleges oltási időt számítva (2–4 óra kell az időnkénti pihenőre, ebédre, előkészültre, teletetők meghúzására, stb.) napi 10–12 000 darab hal beoltása végezhető el.

Ennek hozzávetőleges napszámbér-költsége (tehát az oltóanyag és műszer nélkül) 30,— forintos átlagos napszámbért számítva a szükséges 15 személy részére 450,— forint összeget tesz ki, vagyis 10 000 db hal egy napi beoltása esetén az egy darab halra eső oltási munkadíj költség 4,5 fillért tesz ki. Átlagosan 25 db súlyú kétnyaras pontyot véve alapul 15,— forint/kg átlagárral, egy db hal 3,75 Ft. értékű, tehát a beoltásának munkadíja az értéknek csupán 1,2 százalékát teszi ki. Ha hosszászámítjuk a 25 db súlyú hal számára szükséges 2 maq súlyú chlorocid árát is, ami haleqyedenként 2,88 fillér, akkor összesen és kerekén 7,4 fillér, vagyis a hal értékének kerekén 2 százalékát kitevő költség merül fel. A műszerek ára, mivel azokat sok tízezer hal oltásánál lehet felhasználni, elhanyagolható.

A beoltott halakat azonnal ki kell helyezni, zsúfoltan nem tarthatók.

Mint az a fentiekből következik, a halak (pontyok) egyedi oltása jó szervezethez mellett üzemi méretekben is elvégezhető, tehát a hasvízkór leküzdésének igen nagy mértékben csökkentek a technikai akadályai. Évekkel ezelőtt gondolni sem mertünk arra, hogy országosan a halak egyedi kezelését ajánljuk, ma pedig ez már lehetséges és a költségei sem olyan nagyok, hogy sokszorosan ne érné meg a ráfordított fáradságot és anyagiakat.

Dr. Jaczó Imre

Arányos legyen a zsinórvastagság — — a horgászbót teherbírásával? ...

A horgászok túlnyomó része úgy véli, hogy minél vastagabb zsinórt szerel, annál „erősebb” a felszerelése, annál sikeresebben tud megbirkózni a nagy halakkal. Hiszen logikus nemdebar: a nagy halat zsinór-szakítónak becézik, tehát minél erősebb a zsinog, annál kevesebb a valószínűsége annak, hogy az a balatoni öregponty mint zsinegszakító mutatkozzék be. Nos, vegyük megnyugvással tudomásul, hogy felszerelésünk teherbírását nem fokozhatjuk azzal, hogy még vastagabb, tehát nagyobb szakítószilárdságú zsinórt csévélünk az orsónkra, ha ugyanakkor botunk teherbírását nem fokozzuk és nem hozzuk arányba azzal, amit az erősebb zsinór kibír, tehát annak vastagságával és teherbírásával. A két utóbbi fogalom — sajna — nem halad párhuzamos mesgyn, hála egyes zsinórsikerítő iparvállalatoknak, ma nem is olyan ritka a negyvenes zsinór, mely kevesebbet bír ki, mint az ugyanabból az ipari boszorkánykonyhából kikerülő harmincas, ami annak köszönhető, hogy egyes márkák gyártmányai között szinte megdöbbentően nagyok a szilárdsági szórások. De ha feltételezzük, hogy a vastagabb zsinór erősebb, úgy érvényes az az elmélet, mely szerint a zsinór vastagsága és a bot teherbírása között határozott aránynak kell lennie. Ha a zsinór gyengébb a kelletténél, úgy elpattan, még mielőtt a botunk teljes teherbírását szegeztük volna neki a védekező hálnak; ha ellenkezőleg: a zsinór teherbírása több annál, mint amennyi a használt bot képességeinek megfelel, úgy a botunk bánja, vagy törik, vagy pedig — főleg ragasztott bot esetén — megrokkancs, amit úgy kell értelmezni, hogy a nádanyag lágy kötőszövetébe ágyazott acélos rostanyag belső szerkezetében, kapcsolatában támad láthatatlan szakadás, aminek következtében botunk helyrehozhatatlanul hajlik meg, akár hogyan. is egyengetjük, megmarad hajlott állapotában, és elveszíti hajlítózsilárdságának oroszlánrészét.

Hogy a horgászbót teherbíró képességét számszerűen hogyan határozhatjuk, illetve mérhetjük meg, azt a Halászat tavalyi augusztusi számában részletesen ismertettük, annak nyomán egyszerű eszközökkel mindenki megállapíthatja, hogy mit „tud” a botja. Hiszen ehhez nincsen másra szükség, mint a nyelénél fogva vízszintes állásban rögzített bot hegyét mérlegsúlyokkal addig terhelni, amíg a bothev éppenhogy függőleges állásba kerül, azaz a bot negyedkörben meghajlik. Az a súly grammokban, amennyi ennek a negyedkörü hajlásnak az előidézéséhez szükséges egyenlő a bot teherbírásával. A botok teherbírása anyaguktól, hosszuktól, vastagságuktól és kónicitásuktól függően igen külön-

böző: a magyar pergető üvegbot teherbírása például kb. 500—600 gramm, a ragasztott kétrészesek típusaiknak megfelelőleg 400—900 grammot adnak, de vannak botok, melyek teherbírása az egy kilót is felülmúlja. Az említett cikk nyomán ma már azzal is tisztában vannak a horgászok, hogy a csali, az ólmozás a villantó súlyának arányban kell lennie a bot teherbírásával, a mért teherbírás $1/40$ -e— $1/60$ -a a legalkalmasabb. A például 500 gramm teherbírási üvegbothoz tehát legalkalmasabb a 8.5—12.5 gramm közötti

Ugyan ki ne vállalná ezt a kis horgászinas-tündért, aki olyan lelkes horgászjelölt, hogy már a kapás pillanatában nyújtja a kiemelőszakót. Az ilyen kedves segédlettel fogott kaptális hal bizony kettős örömet okoz (Antalfy felv.)

súlyú villantó, ennél könnyebbet vagy nehezebbet már nem célszerű használni, a könnyebb csalit a bot nem képes kellő távolságra kirepíteni, a nehezebb túlterheli a botot. A tapasztalatilag megállapított súly azonban csak a pergetőhorgászatnál érvényes, amikor órákon át hajigálunk. Ha arról van szó, hogy félóránként hajtsunk a mederbe fenéklómot, úgy bátran, de óvatosan folyamodhatunk nagyobb súlyhoz is. De félreértés ne essék, a bot teherbírása egyáltalában nem vonatkozik a fogott hal súlyára, hiszen holtteherről van szó, nempedig halról. És mindennapi az olyan eset, amikor 500 g teherbírási bottal 10—12 kilós harcsa is kerül a zsákmánylistára.

A laboratóriumi mérések és gyakorlati próbák eredményeképpen megállapítást nyert, hogy a legalkalmasabb zsinórszakítószilárdság a bot teherbírásának kereken a hatszorosa. Ha botunk teherbírása például 500 gramm, úgy ehhez a bothoz a $(500 \cdot 6 = 3000)$ három kilós zsinór, tehát kb. a harmincas felel meg a legjobban. Persze figyelembe kell venni a gyárak által megadott sza-

kítószilárdság értékeit is, mert vannak ma már hőkezeléssel nemesített olyan külföldi zsinórok, melyek teherbíróképessége azonos vastagság mellett jóval nagyobb, így például a szupernylonok és társaik. A számítás igen egyszerű, egy kiló teherbírási bothoz pl. hat kilós zsinór felel meg, ez kb. a 45-ös. A hatvanas zsinór szakítószilárdsága kb. 12 kiló; ha ezt a vastagságú zsinórt akarjuk használni, úgy botunknak két kiló terhet kell elbírnia. Az ilyen bot ritka madár, hát még milyen bot kell a hetvenes, vagy éppen a nyolcvanas, kilencvenes zsinórhoz, melyet pedig sokan előszeretettel használnak. Hogy a botok teherbírásáról fogalmunk legyen: a ma igen népszerű közel ötméteres egybebambuszok is alig bírnak el többet két kilónál, tehát még ehhez a bottípushoz sem célszerű hetvenes vagy éppen nyolcvanas zsinórt használni anélkül, hogy a botot túlterheljük.

A bot teherbírásának és a zsineg szakítószilárdságának, azaz vastagságának egybehangolása főleg a pergető horgászatnál fontos, a nádmelletti úszózásnál, vagy a fenekezésnél már nem ennyire perdöntő kérdés, itt azért nem célszerű túl vastag zsinórt használni, mert az a készség finomságának és érzékenységének megy a rovására. A nem eléggé finom felszerelés nem jelzi a finom kapást, a fenekezésnél pedig vastag zsinórunk olyan hatalmas öblöt ereszt az áramlás hatására, mely nemcsak a kapás érzékelését teszi lehetetlenné, hanem a sikeres bevágást is. Az erősebb áramlás és vastag zsinog okozta öblök következtében néha 5—10 méterrel is több zsinog ázik nagy ívben a vízben, mint amennyi a bottól a horogig mérhető távolság, ekkora öböllel a bevágás alig sikerülhet, akármilyen hosszú is a botunk, akármekkora is vágunk be, az legfeljebb a zsinór öblét kisebbsíti, de alig hatol el a horog hegyéig, mely így nem képes becsületesen belevágódni a hal szájába.

De nemcsak a bot—zsineg teherbíróképességének arányát kell figyelembe venni, elengedhetetlen, hogy a peremorsók fékét is megfelelően állítsuk be. A túl keményre állított fék hirtelenséggel és zsinegszakadást okozhat akkor is, ha a két utóbbi szerv pontosan össze van hangolva. A jól beállított fék előbb ad zsinegget, mint amikor a bot már negyedkörbe hajlik. A féket tehát nemcsak a horgászat megkezdése előtt állítsuk be pontosan, hanem horgászás közben is ellenőrizzük, mert vannak fékek, melyek maguktól szeretnek beszorulni. Igaz, hogy a féket farszítás közben is lehet szabályozni, bár a horgász mással van elfoglalva, és az izgalmas pillanatokban csak ritkán tudja ezt hibátlanul elvégezni.

Ha botunk teherbírása összhangban van a zsineg erősségével és orsónk fékje jól van beállítva: jöhet a nagy hal bátran, de a győzelem akkor lesz csak a miénk, ha eszközünket, illetve annak adottságait a legelőnyösebben tudjuk kihasználni.

(farkasházy)

megyei
járás
közsegi

tanácsak V.B.-jeinek

CÍMERE...

A magyar halászat igazgatási és szakmai szervezetének jelenlegi nagyon kicsi létszáma miatt keressük fel az összes érdekelt tanács mezőgazdasági részlegét alábbi írásunkkal abból a célból, hogy a haltermelés ügye a leépített keret ellenére se legyen teljesen mostohagyerek.

Ha visszapiantunk a halászatunk demokratikus átszervezése óta eltelt időre, láthatjuk, hogy nyugalmi állapot vajmi kevés honolt a vizeken. Az átszervezéskor 16 halászati felügyelői körzetre osztották az országot. A 16 körzet nem sokára 12-re csökkent, majd még radikálisabb apasztás következett: hatra olvadt le számuk. Súlyos csapás érte a magyar halászatot 1951-ben az Országos Halászati Felügyelőség megszüntetésével.

Az 1953. évi mezőgazdaságfejlesztési párt- és kormányhatározat alapján a sokat változott szervezet grafikonja — 1954. szept. 1-ével — felszökött a 6.-ról a 23. szintre: minden megye kapott egy halászati felügyelőt, Szolnok megye hármat, Békés és Hajdú megye kettőt-kettőt. Utóbbi többes létszámot a rizsföldi haltenyésztés fellendítése céljából. Akik életre hívták ezt az apparátust, nyilván tisztában voltak az ország több százezer hold halasvizének és sok tízezer hold rizstermelő területének halászati jelentőségével. De mi történt már fél év múlva, 1955. év tavaszán? Földbe sem került a nagy becsben álló rizskása magja, és máris leépítettek mindhárom rizstermelő megyében egy-egy felügyelőt, a rizsföldi halastás leendő szervezőit, irányítóit. És érdemes vizsgálni a többi felügyelő sorsát is. 1954. szept. 1. és 1956. szept. 1. között eltelt kettő év alatt huszonegy személyi változás történt, amíg az egész káros folyamatot az 1957. év elején végrehajtott átszervezés be nem tetőzte, amikor végül is összesen 2 — kettő — függetlenített h. felügyelő maradt az országban, Szabolcs és Tolna megyében.

Ha a közismerten jelentős értéket képező halászat szervezetében a legközelebbi jövőben gyökeres változás nem áll be, az adott rossz helyzettel kell számolnunk és a szükségmegoldás lehetőségeit mérlegelnünk. Hosszúra nyúlna felsorolni a halászati állások megszüntetése okozta hátrányokat. A lényegesebbek közül valók a legfiatalabb szektorban, a tsz. tőgazdaságokban és az összes rizsföldi halasításokban jelentkeznek. Ki pótolhatná e téren a megyei felügyelőt? Előljáróban igen szép megoldásként kell említenünk a Fejér megyeit, ahol a megyei főállattenyésztő, Szipola Antal vette kezébe a halgazdálkodást. Fáradtságot, időt nem kímélő munkáját bizonyára eredményes termelés fogja kísérni. A jó példa követhető! Ahol azonban nem ke-

resztülvihető, úgy gondoljuk, hogy a járási főállattenyésztő irányításával a községi mezőgazdász hivatott a feladatára. Ezért elsősorban a megyei tanács VB. mezőgazdasági osztályvezetője felé fordulunk, és javasoljuk, tegye magáévá a már több megyében tervbe vett módszert: a járási főállattenyésztők gondjaikba veszik a tsz. tőgazdaságokat és rizsföldi haltenyésztést. A tőgazdaságok vonalán ez sehol sem jelent különösebb megterhelést, hiszen járásonként legfeljebb egy-két tsz.-ről van szó, a községi mezőgazdász pedig helyben közvetlenül segítségére lehet a tsz.-nek. A járási főállattenyésztőnek nyilván nemcsak a nagy-, de a kisállatok is hatáskörébe tartoznak, tehát — ha esetleg számára új —, de nem külön munkát jelent a halászat, csak azt, hogy foglalkozzék is a kérdéssel. Tudjuk jól, milyen sokirányú neveztetek elfoglaltsága, de ha megfontolják, hogy a járásuk területén működő tőgazdaságok holdanként 50—100 kg hal (800—1600,— Ft érték) helyett egy kis gondoskodással, tördéssel annak 3—5-szörösét, azaz 150—500 kg halat (2400—8000,— Ft értéket) is megtermelhetnének, bizonyára átérzik a feladat jelentőségét. A községi mezőgazdászok pedig ha belemélyednek a tavakon való gazdálkodásba, munkájuk eredményét látva abban, csak örömet — egyéb verejtékes fáradozásaik után a tőparton felüdülést lelnek.

Nem szabad elfelejteni, hogy a jövő útja a nagyüzemi gazdálkodás. A tsz.-ek számának növekedésével arányosan nő tavaik területe is, mert nem lehet vitás, hogy megfelelő kö-

rülmények között a haltenyésztés adja a legnagyobb jövedelmet. A leendő sok ezer hold téterület csak úgy válhat a tsz. és a népgazdaság javára, ha a sok kisebb egység mindegyike eleget tesz kötelességének, ha korszerűen gazdálkodik.

Minden községbe, melyben tsz. tőgazdaság van, a tanácselnök címére küldünk 3 db „Haltenyésztés a tőgazdasági kisüzemekben” című ismertetőt. Kérjük, ezeket illetékes kézbe juttatni, a VB. részéről a tsz. tőgazdaságba gazdát, pártfogót kijelölni, ha a tsz. kebelében ilyen felelős személy (mezőgazdász, halázmester) még nem volna. Az illetők figyelmét felhívjuk, hogy bármilyen felmerülő halászati kérdésben a Haltenyésztési Kutató Intézet Halászatfejlesztési Osztályán (Budapest, II., Herman Ottó út 15.) telefonon, (350-531) írásban, személyes felkeresés esetén vagy a lehetőséghez képest a helyszínen is rendelkezésre állunk.

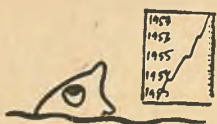
P. N.

ORSZÁGSZERTE egyre szaporodnak az 1957. évi 48-as sz. törvényerejű rendelettel életre hívott víztársulatok. Legutóbb a Sárvízi (Nádor-Malomcsatorna menti) Vízrendező és Vízhasznosító Társulat alakuló ülésén vettünk részt. Ez alkalommal is rámutattunk a társulati vízhasználatok előnyös helyzetére. A tőgazdasági vízdíjrendelet alapján ugyanis a Sárvíz menti tavak évente 540 Ft-ot fizetnének kat. holdanként, így viszont még a vízrendezési ciklusban is csupán 270—280 forintot, később pedig — fenntartási hozzájárulás címén — az utóbbi összegnek csak a felét fogják fizetni, eltekintve attól az ideális helyzettől, hogy mentesülnek a csatorna időnkénti kiöntéseiből származó vízkároktól. (F. Gy.)

Kijegelt telelő halászat előtt

(Antalfy felv.)

A halászati tsz-eknél most van folyamatosan a zárszámadó közgyűlések megtartása. A számok beszélnek: — ilyenkor bukkan ki, hol volt a hiba, hol kell segíteni. Néhány szövetkezetnél kitűnt, hogy azért nem tudnak nagyobb eredményeket felmutatni, gazdaságilag megerősödni, mert túlélőlegzés történt, a tagok évközben többet kaptak, mintsem a közös kasszából kifutotta volna az üzem további zavartalan biztosítására, alapok képzésére, a közterhek és egyéb kötelezettségek teljesítésére szükséges összeg. A tsz-ek küldöttközgyűlése által elfogadott új alapszabály úgy intézkedik, hogy a munkaegységekre évközben kifizethető előlegek mértéke nem haladhatja meg a kifogott hal értékesítéséből származó bevétel 60 százalékát. Kitűnt, hogy ez az intézkedés egyes túlélőlegező szövetkezetek tagságának körében visszatetszést keltett. Sokan úgy fogják fel a dolgot, hogy az előleg maximumának 60 százalékban történt rögzítése kedvezőtlen kihatással volna a dolgozó halászok életszínvonalának alakulására. Ez a felfogás — szinte mondani sem kell — téves, helytelen, sőt veszedelmes, éppen az életszínvonal fokozásának szempontjából. Kihatással van, igen, de az a kérdés, hogy milyen kihatással?

Nem-gondolkozni könnyebb, mint gondolkozni. Sokan úgy képzelik: jó-vedelemrészesedésük attól függ, hogy 50, vagy 60, vagy 70 százalék előleget kapnak-e, pedig a döntő kérdés

nem ez, hanem az, hogy mi van a számok mögött, hány forintot jelent a százalék. Íme egy egyszerű, mindenki részére közérthető példa:

Kifogtam 10 000 Ft értékű halat, annak 60 százalékát, tehát 6000 Ft-ot megkaptam előlegként. A másik kifogott 20 000 Ft értékűt, de „csak” 50 százalék előleget kaptam, azaz 10 000 Ft-ot. Ki keresett többet? Az-e, aki 60 százalékot kapott, vagy aki 50-et? Világos, hogy a százalék mögött meghúzódó forintérték a kifogott hal mennyiségétől és minőségétől függ. Ahhoz pedig, hogy sok és jó hal legyen, mi szükséges? Bízunk talán a „szerencsére”, a természet vakszeszélyére? Nem! Az ilyen „külsőre” gondolkozással cseppet sem jutunk előre, sőt éppenséggel oda, hogy egyszer minden halat kifogtunk és aztán vége. Le lehet húzni a rollót. Mit kell tehát tenni? Gondoskodni kell róla, hogy a vízben sok és jó hal legyen. Ez meg-

Egyéves szakosított halászati iskola nyílik Szarvason

A Földművelésügyi Minisztérium egyéves szakosított halászati iskola megnyitását rendelte el. Az iskola Szarvason fog működni, egy osztálya lesz.

Az újonnan létesített szarvasi halászati tagozat célja a szövetkezetek és állami gazdaságok részére halászati szakmunkások képzése. A halászati szakosított iskola is a mezőgazdasági szakiskolák rendtartása szerint működik és a hallgatók a szakiskolák rendszeresített kedvezményekben részesülnek. Az iskolára csak azok jelentkezhetnek, akiknek mezőgazdasági technikum vagy szakiskolai végzettségük van és 1 éves alkalmazásban voltak halászati üzemeknél. Kivételesen felvehetők olyan 8 általános iskolai végzettségűek is, akik legalább 2 éves halászati gyakorlattal rendelkeznek. A felvételi korhatár 17—40 év. Az iskolára való jelentkezés határideje 1958 augusztus 1. A tanítás kezdete 1958. szeptember 1.

A felvételi kérelmet a szarvasi mezőgazdasági technikum igazgatójához kell beküldeni és ahhoz a következő okmányok csatolandók:

1. születési anyakönyvi kivonat,
2. 1 éves halászati munka igazolása,
3. termelőszövetkezeti tagoknál a tagság hozzájárulása, állami, kiserleti, hal- és egyéb gazdaságoknál az igazgató javaslata, egyéniekénél tanácsi igazolás,
4. orvosi igazolás,

követeli a rendszeres népesítést, a vizek ivadékolását, tavak, holtágak átalakítását belterjesebb halgazdálkodásra. Azután itt van a motorizálás, hogy könnyebb munkával, gyorsabban, nagyobb területeket tudjunk meghalászni. És még sok egyéb, ami a halzsákmány növekedését — tehát a százalék mögött levő forintérték emelkedését — jelenti. Mindehhez befektetés, beruházás kell! Ezt szolgálják az alapok. De honnan teremtsen a szövetkezet alapot, ha a tagok már menet közben minden pénzt kivisznek? A mának élés, a jövővel nem törődés mehet egy darabig, de végül okvetlen csődhöz vezet. Nemcsak a szövetkezetéhez, hanem a tagokéhoz is. Az életszínvonalához is.

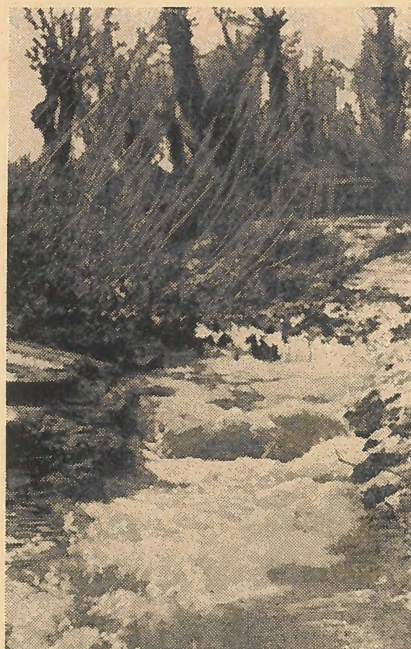
Régi közmondás: —költőnek születni kell. Ha valaki nem született költőnek, abból senki nem tud költőt faragni. Sem a szülői ház, sem az iskola, sem a tapasztalat. Ennek megfordítottja áll a szövetkezeti emberre: szövetkezeti embernek senki nem születik. A szövetkezeti embert saját élete, körülményei, osztályhelyezete, a szülői ház, az iskola, a tapasztalat nevei azzá. És aztán maga a — szövetkezet. F. S.

5. mezőgazdasági technikum, vagy szakiskolai végzettség igazolása, illetve ezzel együtt az iskola javaslata (ez esetben a 2. pont szerinti igazolás egyelőre nem szükséges).

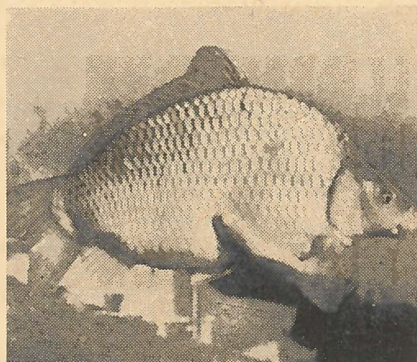
A kérelmek elbírálása után — legkésőbb augusztus 20-ig — a kérelmezőt az iskola értesíti, hogy felvételi vizsgára jelentkezhet-e. A felvételi vizsga időpontja augusztus 31. A felvételi vizsgán bírálják el, hogy a jelentkező szellemi és testi rátermettsége megfelel-e az iskola követelményeinek.

Az iskola nem mentesít a tényleges katonai szolgálat alól.

P— Gy—

Az ilyen gyors folyású, tiszta vízben szívesen tanyázik a vidra (Sterbetz felv.)

Szép pikkelyes ponty az elepi tőgazdaságból (Antalfy felv.)

25 éves —

— a Lillafüredi Pisztrángos Tógazdaság...

1933. március 1-én nyílt meg a Lillafüredi Pisztrángos Tógazdaság költőháza. Ekkor érkezett Znióvár-aljáról az első sebespisztráng ikra szállítmány, 20 000 darab. Majd később 70 000 szivárványospisztráng ikra is. Az induláshoz csupán kb. 100 000 darab ikrát befogadó költőház épült meg, jól-rosszul, az Országos Halászati Felügyelőség költségén, a miskolci Erdőgazdaság kivitelezésében. Ezzel egy, még 1906-ban, Herman Ottó kezdeményezéséből született eszme öltött testet.

Az építkezés megkezdésekor az volt az elgondolás, hogy a telep a Hámori-tó, továbbá a Szinva és Garadna patakok igen megcsappant álmányát pótolja, mivel ezeket a vizeket a Palota-szállóval kapcsolatban, igen fontos idegenforgalmi tényezőknek szánták.

Még ebben az évben megépült a hat kis nevelőtó, ami a Palota-szálló étkezési pisztráng szükségletét lett volna hivatott kielégíteni.

A legfontosabb azonban, a személyzeti lakás nem épült. Az volt ugyanis az elgondolás, hogy a költőház és telep állandó felügyeletet nem igényel, mivel azt egy, a közelben lakó erdőőr mellékfoglalkozásként is el tudja látni.

Ennek a téves elgondolásnak csakhamar meg is mutatkozott az eredménye, mert a 90 000 darab ikrából csupán 25 000 darab ivadékot lehetett hasznosítani. A többi ui. vízellátási zavar miatt, egyetlen éjszaka elpusztult.

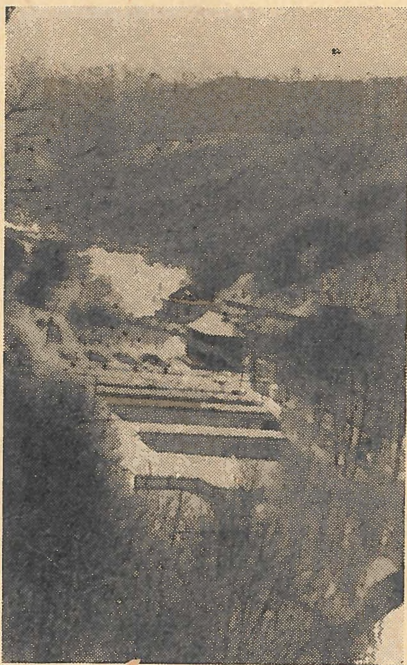
Az üzemeltetés a következőképpen történt: pénzt az O. H. F. adott. Így a legfelsőbb irányítás és felügyelet is az övé volt. A közvetlen felügyeletet először az építés vezetősége, majd a szentléleki, és végül a lillafüredi erdőhivatal igen gyakran változó erdőmérnöke, a pisztrángtenyésztéshez nem értő vezetője látta el. A tulajdonképpeni tenyésztői munkát, nyáron egy, télen két, napszámos végezte. (Az egyik én voltam.) Az üzemeltetésbe az erdőigazgatóság minden egyes alkalmazottja beleszólhatott. Így aztán jó és eredményes munkát végezni alig lehetett.

Mivel az üzemeltetés igen költséges volt, 1939-ben, hogy a jövedelem több piaci hal termeléssel gyarapodjék, még négy nagyobb tó épült.

Végre a költségeket viselő O. H. F. az itteni állapotokat megúnta s a telepet saját kezelésébe vette. A közvetlen felügyeletet azonban az erdőszet kezében hagyta. Kebelén belül egy referenst bízott meg a felső felügyelettel. A fizikai munkások számát állandóan kettőre, majd később háromra emelte. Ezenkívül a már erősen elhasználódott régi költőház helyett egy modern, egymillió

ikrát befogadó költőházat építtetett, szintén az erdőszet kivitelezésében.

De, ami a legfontosabb lett volna, takarmányozó helyiség még mindig nem készült. (Még a mai napig sem!) Majd hat kisebb ivadéknivelő tó épült. Később az igen jól bevált nagy tavak egyikét is, négy kisebbre alakították át, azzal a megokolással, hogy „a pisztrángnak kis tó kell”. Ezt a munkát azonban, sajnos, úgy végezték, hogy az 1939-ben

A behavazott lillafüredi pisztrángos tógazdaság 1941-ben
(Vásárhelyi felv.)

épült négy nagy tó még ma is használhatatlan!

Közben a külföldi ikrák százezreit hozták. Erre szükség is volt, mert az itt kelt ivadékkal megkezdték az ország összes pisztrángos vizeinek igen belterjes népesítését. Ezenkívül a piaci hal termelése is megindult. Ez azonban szervezési hiba miatt igen nehezen ment.

Így érkezett el 1944. december 12-ike, amikor a Garadna-völgy hadszíntérré vált és kb. 15 q pisztrángból egyetlen élő darab sem maradt!

1947-ig a telep üzemeltetése szünetelt. A személyzetből egyedül maradtam s a munkálatok a felépítmények megőrzésére és karbantartására szorítkoztak. Ekkor a környék vizeiből, igen nagy nehézségekkel, tenyészhalakat gyűjtöttem s a tenyészetet 48 000 darab ikrával megindítottam. Ezt, tisztán hazai származású ikrával, a mai napig folytatom.

A telepnek létesítésétől, lényeges és termelést gátló hibája a komoly kerítés hiánya és a gyakori gazdaváltozás. Mert kezelője 1933–40. az Erdőszet, 1940–47-ben az O. H. F., 1947–48-ban a Hal- és Nádgazdasági Üzemek, 1949-ben a Halászati Felügyelőség, 1950-ben a Földművelésügyi Minisztérium, 1951-ben a Tógazdasági Vállalat, és 1952-től a Magyar Országos Horgász Szövetség volt. Ez a sok gazda nemigen vált a telep előnyére, mert komoly befektetést, javítást egyik sem végzett és így az 25 év alatt nagyon lerongyolódott.

Bár a telep 1947-től csak nagy nehézségekkel küzdve üzemelt, mégis az első, 1944-ig tartó időszakhoz viszonyítva, igen eredményesen dolgozott, amit az alábbi számok is bizonyítanak.

Keltetett ikra: 1933–44-ben 2 millió 916 698 darab, 1947–57-ben 2 millió 568 200 darab.

Ebből hasznosítás 1933–44-ben 619 926 darab, 1947–57-ben 2 millió 144 380 darab.

Hasznosítási százalék: 1933–44-ben 21%, 1947–57-ben 83%.

Hasznosítás elosztása:

Szabad vizek népesítésére: 1933–44-ben 510 600 darab, 1947–57-ben 1 758 560 darab.

Lillafüred felhasznált: 1933–44-ben 109 326 darabot, 1947–57-ben 385 820 darabot.

Emellett 1947-től minden évben termelt még 1–2 q étkezési pisztrángot is. Ma, 25 év után bizony a telep igen lerongyolódott állapotban van. Ismétlem, ennek oka a kerítés- és járműhiány. Az első miatt az állomány megőrzése teljesen lehetetlen. Míg a második miatt: a rendes és kellő táplálást nem lehet elvégezni, mert Miskolcra nincs mivel szállítani a vágóhídi hulladékokat.

Mindenesetre nagy kár volt a 25 évi paragon hagyás. De ugyancsak nagy hiba volna az ország egyetlen pisztrángos telepét továbbra is magára hagyni s nem hasznathozóan üzemeltetni.

Vásárhelyi István

Rák export. Exportunk évről évre csökken. A csökkenés oka nem a kereslet megcsappanásában, hanem az állomány elfogyásában, illetve pusztulásában keresendő. Tudvalevő, hogy a rák rendkívül kényes a vízszennyezésekre, amelyek sajnos országunkban évről évre nőnek. Bár a felszabadulás előtt nem exportáltunk rákot, az 1957-es évben 58 q-t szállítottunk külföldre. Ez a mennyiség mintegy fele az 1956. évinek. Sajnos, közben a Zala folyóban olyan mértékű vízszennyeződés lépett fel, hogy a teljes állomány kipusztult. Ez nyomja rá a bélyegét a kivitel csökkenésére. Fő piacaink: Franciaország és Svájc. A rák exportjában az utóbbi években Jugoszlávia tört előre az 1956-os évben már több mint 1600 q-t szállított külföldre. A rák világpiacon 1,90 \$/kg., ami igen kedvezőnek mondható.

P. Gy.

Halfelderítés repülőgépről — — A SZOVJETUNIÓBAN...

Élesen sivít a légszavár, amint belefúrja magát a sós, hajnali levegőbe... A szél jókedvűen orgonál a kis kétüléses plexiüveg ablakain... Alig 200 métert mutat a magasság-mérő idegesen rezgő tűje a tengerszint felett. És mi sem egyszerűbb, mint ellenőrizni a műszer adatait, csak le kell nézni, alattunk a tenger megnyugtató kékeszöldje. Olyan síma, mintha valami vidám varázsló a magyar Alföldet öltöztette volna vadonatúj, ünneplőn kék terítőbe. Pedig távol, nagyon távol van a Hortobágy, sok ezer kilométerre a hazai tájtól szállunk a levegő végtelen országúti. Balra, a ködös távolban még sejteni lehet a partvonal keskeny csíkját. A szárazföldet, a Szovjetunió végtelen tengerpartját...

A mellettem ülő pilóta előtt különös, periszkópszerű tükrös szerkezet, mely nagyítva vetíti a műszerfalra a gép alatt elterülő tengerszakaszt. Feszülten vizsgálja, kémleli a végtelen síkságot, csak néha hűz egyet a feketekávés termoszból. Egyszerre csak hirtelen, izgatottan odaszól:

— Nézze, nézze — mondja csaknem kiáltva —, ott, ott, balra... Heringraj! — és már beszél is bele a rádiókészülék gégemikrofonjába. Titokzatos számokat ismét, számomra érthetetlen adatokat diktál. Közben lassan a hasára húzza a botkormányt, a motor kínlódba, vijjogva emeli magasabbra a gépet. Hiába bámulom ki a szemem, bizony nem látok egyebet, mint a tenger sima kékjét.

— Ott, ott — ismétli a pilóta és reámutat valami enyhe, alig látható fodrozódásra —, ott, ott vannak a heringek, nézze csak. Milliányi ezüstcsuhás halacska, mely kilométeres átmérőjű rajban vonul ismeretlen tájak, ismeretlen célok felé...

Igen, most már én is látok valamit. Nem többet, mint amit jól ismerek a hazai vizekről. Azt a gyenge borzolóást, melyet nem a szél okoz, hanem a küszök tánca, amint el-el-rebbennek a rabló veszedelmes közeléből. Szememhez emelem a prizmás látszóvet, most már látni vélem, hogy a fodrozódás millió és millió arasznyi halacska.

A gép vezetője óvatosan beletapos ballábával a kormányba, megfordul a kétüléses, és alig tíz perccel később kászolódnak is ki a halászfloattilla parti támaszpontján. A távolban már szorgalmasan, teljes sebességgel szántják a vizet a halász-hajók, orruk tajtéket tūr a habokban útban a héringraj felé ahol ma dús zsákmány ígérkezik.

Jólesik a hajnali légítaxizás után a forró csaj. És Petrov elvtárs, a többszázfőnyi „halászbokor“ vezetője beszélni kezdett:

— Már több, mint tíz esztendeje alkalmazzuk a légi felderítést a tengeri halászatban — magyaráz —,

legjobb tudomásom szerint mi vagyunk az úttörői ennek az igen eredményes módszernek, mely behatóan fokozza tengeri halászatunk zsákmányát. A Káspi-tótól a Barents-tengerig dolgoznak a repülőgépesített szovjet halászfloattillák. A kis felderítő gépek és helikopterek hatalmas tengerszakaszokat tudnak végigpásztázni, és rádió leadott jelentéseik alapján a halászhajó rajaink csakhamar ott-teremhetnek a tethelyen. A repülőgépes felderítéssel óránként közel 500 négyzetkilométeres (!) területet lehet alaposan megfigyelni; pilótáinknak már olyan a gyakorlatuk, hogy a tenger fodrozódásából, mozgásából még szeles, hul-

Haloltás Varáslón 1957-ben
(Jaczó felv.)

lamos időben is szinte tévedés nélkül meg tudják határozni nemcsak a halak fajtát, tehát azt, hogy sárdiniákról, heringekről, makrelákról vagy hatalmas tonhalakról van szó, hanem egyben a raj nagyságát, a várható eredményt is előre tudják jelezni. Ez nagyon fontos, mert nem elég a haljárás helyét közölni, tudni kell, hogy mekkora zsákmányt lehet várni és milyen halról van szó. Mert csak ezeknek az adatoknak birtokában dönthetjük el, hogy hány hajót küldünk ki, milyen szembőségű hálót készítünk elő. Más háló kell az apró sárdiniához és más a mázsás tonhalhoz.

— Légi felderítőink jelentésük közlése után többnyire nem térnek vissza a támaszpontra, hanem a halrajtól tisztes távolban körözve a halászat során rádió útján irányítják a munkát. Azért tisztes távolságban, mert a halak rendkívül érzékenyek a motordübgésre; ha a motorzajtól megriadnak, mélyebb vízrétegekbe süllyednek, ahol hálóval boldogulni már nem lehet. És ha kisebb rajokról van szó, követni kell vonulását, amíg a hajók meg nem érkeznek. Mert a rajok útiránya nem mindig állandó, néha megtorpan a menet, visszafelé vagy oldalvást vo-

nul, s ha nincsen kéznél a repülő, a hajók bizony hűlt helyét találhatják a megszámlálhatatlanul soktonnás haltömegnek. Ha pedig megszakad a rádióösszeköttetés, ott vannak a színes rakéták, melyek „tolvajnyelvén“ szintén pontosan lehet irányítani a hajórajt oda, ahol az aratás ígérkezik.

Eszembe jut kedves gyermekkori olvasmányom, Herman Ottó patinás írása a balatoni látott halról. A dombon álló őreghalászlőről, aki ködmőnének lengetésével irányítja a mi kis tengerünk halászeit a gardaraj nyomába. Hiába, halad a technika, tegnap még avított ködmön, ma — repülőgép. És vajon mit hoz a holnap? ... De Petrov elvtárs folytatja:

— Aki nem ismeri a tengeri halászatot, nem is képzei, hogy egy-egy nagyobb heringraj mekkora lehet. Szinte megdöbbenők a méretek. Volt alkalmam, amikor akkora heringrajt fedezett fel a pilótánk, melynek szélessége 30, hossza 150 kilométer volt! Ha ehhez hozzáadjuk azt, hogy a vonuló heringek olyan sűrű rajban úsznak, hogy a szó szoros értelmében több benne a hal, mint a víz és a halak közé beszűrt evezőlapát szinte megáll, elképzeltetjük a csak csillagászati számmal kifejezhető haltömeget. De igazi látnivaló akkor akad, amikor a heringeket a méteres makrelák támadják meg, a makrelákat pedig a többmázás tonhalak. Szinte beláthatatlan hosszúságú csikban válik ilyenkor vörössé a víz, mert a rablók mondhatni rajvonásban támadnak, a tengeri „sertések“ nem egyben nyelik a makrelákat, hanem kettéharapják előbb az áldozatot. Ilyenkor hatalmas fogások esnek, a vértől bolydult tonhalak sem nem látnak, sem nem hallanak, a hálók pattanásig feszülnek. És a támaszpont konzervüzemében már készítik ilyenkor az ezüstös bádorgobozokat, melyek tízezrei telnek meg néha már ugyanazon a napon izes, friss tonhalhússal. A heringekkel kevesebb a munka, megszóva hordóba kerülnek, így továbbítjuk őket a távoli halkonzerv-kombinátokba, ahol marinálják, főzik, füstölik, aszadják a tenger soktonnányi termését.

— Rövidesen megreformáljuk a halászat légi felderítését. Már készülnek a katapulta-hordozó halászhajók, melyek fedélzetéről kilőni lehet a repülőgépet, nyílt vízen is. Ha a pilóta zsákmányt jelez, hajóink hamarabb érik el a tethelyet. Az idő ilyenkor több mint pénz, nem szabad időt adni a halaknak arra, hogy mélyebb rétegekbe süllyedjenek. Mert akkor — kár volna a benzinért.

— Nem vagyok mai gyerek — fejezi be Petrov barátunk érdekes elbeszélését —, de talán megérem, hogy valóra válnak a már kész tervek. És útnak indulhatnak a konzervgyárral ellátott hatalmas repülőgépanyahajók, hogy a támaszpontoktól függetlenül szántva az óceánt, térjenek meg útiújról heggyek is beillő kész konzervrakománnyal...

T.

Miről számol be - A KÜLFÖLDI SAJTÓ?

HOGY A HALAK milyen jól tudnak idomulni a megváltozott életviszonyokhoz, arra a *Progressive Fish Culturist* című washingtoni folyóiratnak a Nicaragua-tóról írt tanulmánya jellemző. Ez a tó arról nevezetes, hogy bár édes a vize, mégis cápák, fűrészhalak és tarponok lakják, tehát olyan halak, melyek sós-

vízi állatok. A magyarázat igen egyszerű, a Nicaragua-tó valamikor a Csendes-óceán öble volt, mely a középamerikai „béllyegország” partját nyaldossa. Erős vulkánikus kitörések elválták a tavat a tengertől, hosszabb idő alatt sótalanra, tipikus édesvízzé vált a nagykitérjedésű tó. A benne élő sós-vízi halak sikeresen idomultak hozzá a megváltozott viszonyokhoz és bár testvéreik mindenütt a sós vizekben élnek: belvízi halakká váltak. Rendkívül érdekes, hogy a cápák között olyanok is akadnak, melyek annyira átváltoztak, hogy ma mint külön faj szerepelnek a zoológiában és sehol másutt nem fordulnak elő. A Nicaragua-tó cápjája, az *Eulamia nicaraguensis* kilencven kilóra is megnő, húsa élvezhető, halászata azonban nehéz, mert ősi vádsága következtében többnyire elszakítja a halászok készségeit.

Dr. GÜNTHER KEIZ az Allgemeyne Fischerei Ztg. 1958. februári számában közli azokat a bajor biológiai intézetben lefolytatott kísérleteket, melyek a hasvízkóros pontyok antibiotikumos gyógykezelésével kapcsolatosak. A kísérletek során a tenyészhalkát, melyeken a betegség jelei megmutatkoztak, erős víz-áramlásban tartották és közülük nyolcat három napon át *Achromycin*-nel (*Tetracyclin-HCl*) injekciót, a másik nyolc beteg halat test-súly kg-onként naponta 10 mg *Terramycin*-t (*oxytetracyclinhydrochlorid*) kapott injekció formájában ugyancsak három napon át. A kezelt halakat járványmentes víztárolóba helyezték, ahol azok három hónap múlva is egészségeseknek mutatkoztak és az őszi

lehalászás során csak a hegekől lehetett arra következtetni, hogy a pontyok erős fertőzésen és súlyos betegségen mentek át. A kísérlet értékes gyakorlati tapasztalata: a két antibiotikum igen alkalmas arra, hogy a tenyésztésre kiválasztott halak esetleges fertőzés ellenére is jól felhasználhatók legyenek. Ügyelni kell azonban arra: az antibiotikumok kritikátlan és felesleges alkalmazása könnyen azt eredményezheti, hogy rezisztens kórokozó törzsek fej-

lődnék ki, melyeket további fertőzés esetén már nem lehet antibiotikumokkal leküzdni. De gondolni kell arra is, hogy bebizonyosodott: egyes antibiotikumok az öröklődésben bizonyos stabil elváltozásokat idézhetnek elő, tehát genetikusan valószínűsítésben lehetnek veszélyes hatásúak.

Dr. K. Klinger a *Schweizerische Fischerei Zeitung* idei 2-es számában közli tapasztalatait a pisztráng gyuladós kopolyúdaganatáról, mely a Dániából importált halaknál jelentkezett és igen súlyos elhullásokhoz vezetett. A halakon külsőleg semmi-féle elváltozás nem mutatkozott

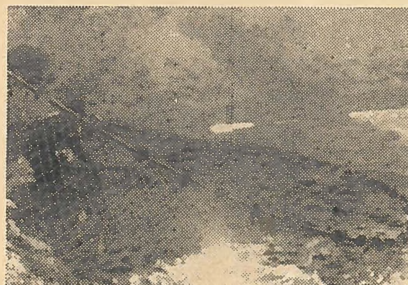
aránylag életerősek voltak, mindössze a kopolyúk halványabb színe vallott betegségre. Ugyanakkor jellemző volt a kopolyúk enyhén dagadt volta. A bakteriológiai vizsgálat nagytömegű Gram negatív pálcikát mutatott ki, melyek hossza alig érte el a 2 mikront, de a kopolyúlepedékben ugyancsak Gram-negatív, fonalszerű bacilusokat is találtak. A kopolyúlepedékből, de a belső szervekből is sikerült tenyésztéssel olyan mikroorganizmusokat kimutatni, melyek, ha pontosan eddig meghatározhatók nem is voltak, mégis feltehető, hogy közeli rokonságban vannak a pontyok járványos hasvízkórját előidéző *Pseudomonas punctata*-val.

A FAO FISHERIES BULLETIN 1957 október-decemberi számában foglalkozik a hálókötésnél felhasznált hétféle műanyagszál tulajdonságaival és gyakorlati felhasználhatóságával. A vizsgálatok szerint leg-

jobbban a polyamid és polivinyl-alkohol csoportba tartozó műanyagok váltak be hálókötő anyagként, de

kilátás van arra, hogy egyes úgynevezett kopolimerek, tehát két műanyagból összeházasított

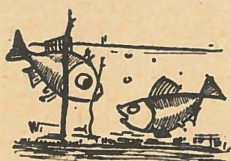
Besüt a nap a hálóra
(Antalfy felv.)

fonatok még kitűnőbb eredményekre fognak vezetni a kémiai hatásokkal szemben tanúsított ellenállás, a rothadás-immunitás és a mechanikai tulajdonságok, valamint a csomóállóság terén. A szintetikus hálanyagokkal szemben igen szigorú követelményeket állítanak fel, de kilátás van arra, hogy a gyártási technológiák fejlesztésével, újabb műanyagok megteremtésével rövidesen elérkeztünk oda, hogy a növényi rostokból készített hálók muzeális jelentőségű tárgyakká váljanak.

A meleg égövi szájköltő hal, a Tilapia ma mondhatni divatban van, ennek a halfajnak igénytelensége, ellenállóképessége az oxigénhiánnyal szemben, gyors növekedése és szinte hihetetlen szaporodóképessége eddig nem remélt eredményeket ígér a haltermelésben olyan területeken, ahol az átlagos hőmérséklet a teljes év folyamán nem süllyed a +18 °C alá. A FAO Bulletin tavalyi 4-es számából megtudjuk, hogy a pontyszerű külemi szájköltő egyike a történelem legrégebbi időszaikában is szerepelt halaknak, mely Egyiptomban már az i. e. 3000-ik évben is létezett, legalább is erre vallanak azok a képek és rajzok, melyeken felismerhetők. Az Aktihetep sírbolt domborművein, melyek korát a régészek ötezer évre becsülik, jól lehet azonosítani a Tilapiát, amint a halászok kivontatják a vízből. A domborművön egyébként fel lehet ismerni egy tipikus dévért, de a dűsbajuszú, nyilván a harcsák családjába tartozó halat is. A kairói mezőgazdasági múzeumban kiállított egyik szobron, mely két halkereskedőt ábrázol, pontosan és jellemzően azonosíthatók az árusított halak a ma Tilapia nilotica néven ismert szájköltővel.

A DEUTSCHE FISCHEREI ZTG. 1958. 1-es számában J. Plomann foglalkozik az USA halászatából ismert rothenone nevű mérgeanyaggal. James Adair angol utazó még a 18-ik század végén figyelt fel a georgiai (USA) Creek indiánok érdekes halászati módszerére, a rézbőrűek a *Trephosia virginiana* nevű növény szárított porát hintve a halasvízbe, kábították el a vízlakókat, melyeket, miután azok a vízszinre kerültek, összefogdostak. Sikerült nemrég a növény hatóanyagát izolálni, amikor is megállapították, hogy kumarin-kumaron típusú méregről van szó. A rothenone-t természetesen nem arra a célra kívánja a halászat felhasználni, hogy segítségével halat foganak, hanem a nemkívánatos halak kimérgezésére a halasvizet. Ez annál egyszerűbb feladat, mert a *Trephosia* szárított pora egytízmilliomodnyi hígításban is elpusztítja a halakat.

A balatoni keszegkérdés...

Ha a háború előtti balatoni halfogási statisztikákat megnézzük, azonnal a szemünkbe ötlök két halcsoport „jó hal” és „silány hal”. A silány halak közé tartozott a keszeg és garda. A keszeg mennyiségileg mindig a legelső, a garda pedig a süllyő után a harmadik helyet foglalta el. Ezek szerint, ha a Schiemenzi beosztás követett volna, akkor mindkét halfajt a Balaton „kenyérhalának” kellett volna nevezni. Ma ennek a „silány hal”-névnek csupán az emléke kísért, mert időközben megtanultuk a keszeget is értékelni. A kettőshasznú (pikkelyt és húst szolgáltató) garda pedig előkelőbb és kíváncsabb hal, mint valaha.

A silány hal elnevezés valami kisebbrendűséget adott a halunknak, melynek egyenes következménye volt aztán, hogy mint ilyen kíméletlenül, tüzzel-vassal irtani kell. Főként akkor gondolkoztak a keszeg kiirtásáról, amikor egy-egy nagy pontyosítás hullám indult meg: 1925 táján és most, a felszabadulás után.

Nyugodjék meg végre minden „keszeg-irtó”, a keszeget nem lehet és nem is volna céltérnyos kiirtani a Balatonból, de még a visszaszorítása sem látszik ma realisan kivethetőnek.

Miért nem lehet kiirtani vagy visszaszorítani a keszeget? Őt 1200 m-es nagyháló dolgozik a Balatonon, ezek naponta átlag 1500 kat. holdat halásznak meg, az összterületnek másfél százalékát. Ha a keszeg helyhez kötött állat volna, 66 nap kellene a teljes meggyérítéséhez. A keszeg azonban kóborló, bolyongó hal, azonnal szétterjed oda, ahonnan előző napokban kigyérítették. Az intenzív halászatnál foggy az állomány igaz, de ilyen ütemű halászat mellett a célul tűzött „gyerítés” nem érhető el, mert mikorra kigyérülne az állomány, már meg is történt a szaporodás, az állomány regeneráció. A természet gondoskodásaként minél gyerebb állomány vesz részt a szaporításban, annál eredményesebb lehet az, föltéve, ha az időjárás, stb. viszonyok kedvezők az iváshoz. A nagy tömegben együtt ivó keszegek oly vastagon rakják egymásra az ikrát, hogy az alsók elpusztulva tönkreteszik a felső ikraréteget is. Azok kelnek ilyen helyeken ki, amelyek véletlenül félreszoródtak. Ha csak néhány keszeg ivott volna azon a helyen, nem képződött volna vastag ikraréteg, sokkal több kelt volna ki. Az ideig-óráig tartó — bátran mondhatjuk, esztelen gyérítésnek két útja kínálkozik. Az egyik, a telelésre össze-

csoportosuló fiatal, 2–3 nyaras évjárat tömeges kifogása, a másik az ivás alatti kíméletlen fogás. Az előbbi 1–2 évre szól, az utóbbi hatása talán egy évig érezhető. A nagy keszegrajok szétrebbennek, szét-szoródnak, az ivó keszegek kifogásával gyérült állomány sikeresebb ivást biztosíthat. A gyérítő törekvés olyan pontozs érkezik el, amikor a további üldözés már nem lesz gazdaságilag érdemes, sikerült a fogás zömét egy évvel fiatalabb korosztályra visszahelyezni. De az a megmaradó kevés nagy keszeg olyan sikeresen ivik, hogy elárasszja újra keszegfiatalsággal az egész tavat. A keszegharc kezdődhet újra elől, az idők végtelenségéig.

De szükség van-e a keszeg gyérítésére? Mesebeszéd az, hogy a pontyosítás csak akkor lehet sikeres, ha a keszegállomány

Megjelent a Magyar Mezőgazdaság zsebnaptára

Ízléses vászonkötésben, 271 oldal terjedelemben, gazdag tartalommal jelent meg a Magyar Mezőgazdaság Zsebnaptára az 1958. évre. Az elmúlt évek naptáryanagához viszonyítva a zsebnaptár megújodott. Az évek óta ismétlődő részek helyét főként az öntözés, baromfitenyésztés, gépesítés, növényvédelem újabb eredményei, adatai és néhány, a mezőgazdasági termelésünk alakulását mutató statisztikai táblázat foglalja el. A zsebnaptár rengeteg adatával, táblázatával méltóképpen segíti munkájában a mezőgazdaság belterjessé tételéért fáradozókat.

A Magyar Mezőgazdaság Zsebnaptára 15,— forint, tehát olcsóbb, mint az elmúlt esztendőben.

Kapható a könyvesboltokban. Földműves Szövetkezeti boltokban és a falusi könyvtárakban.

Megrendelhető a Mezőgazdasági Könyvesboltból, Budapest, V., Vécsey utca 5.

kigyérült. A ponty a Balatonban, ahol a hal élőhelyek térbőlleg is oly élesen szétválnak — Misota szerint — kb. 10–12 000 kh területen, a parti övben tanyázik. En többet mondok ennél, 30 000 kh-at. Akármelyikünknek van igaza, akkor is kérdezhetők: mi lesz a megmaradó 90 000, illetőleg 70 000 kh-dal? Mit fog ez a terület termelni, mert a pontyrajokat nem kényszeríthetjük, hogy arra a helyre menjenek, mely természetüknek idegen.

Elhangzott olyan kitétel is, hogy a jelenleg kb. kat. holdanként 500–600-ra becsült keszegállományt csökkentjük le a felére. Ilyen sűrű állománynak ugyanis igen nagy a fenntartó táplálék iránti igénye, fele állomány bőségebb táplálékkal sokkal jobban fog növekedni. Ez elméletileg helyes is volna. Akkor is helyt adhatnánk ennek, ha a keszeg nem mozgó állatfajjal, hanem főként helyhez kötött táplálékkal élne. Aki a keszeg táplálékosságát jól megfigyelve, tudja, hogy darabonként fogja meg az eleje kerülő planktonszervezeteket, fenéklakó állatokat. Minien egyes táplálékállat megfogására bizonyos mennyiségű energiát költ. A táplálékállat potenciális energiatarlaltma és a megfogásra fordított energia különbsége határozza meg, hogy mennyit költ a táplálékból a növekedésre. Ha a táplálékállatban kevesebb energia van, mint amennyit a megfogásra pazarol a keszeg, ebből nem lesz növekedés. A Balatonban levő planktonszervezetek közül a Leptodora a legkiadósabb, a fenék állatai közül a Chironomus és a Tubificus. Ezekből a táplálékosztási periódusban elég sok van a Balatonban. Sőt a planktonszervezetek bizonyos határig annál intenzívebben szaporodnak, minél többet fogyasztanak el belőlük a halak. Ha felére csökkentenők a keszegállományt, a kárba-vesztő táplálékot növelnek elsősorban és csak csekély, alig észrevehető mértékben mutatkoznak az így előállított „táplálék-bőség” a növekedés gyorsulásában.

Jövő évben lesz 10 éve, hogy 1949-ben nagy keszegnövekedési vizsgálatot tartottunk. Az elmúlt 9–10 évben az eddigiek látszólag azt bizonyították, hogy a keszeg növekedése észrevehetően emelkedett. (Persze ez még pontos kivizsgálásra vár.) Ne tévesszen meg senkit se az, hogy a halastóban jobban nő a keszeg (ott a ponty takarmányát is szívesen megeszi a karónál), de Európa természetes vizeivel összehasonlítva a Balatonunk keszegének növekedésével egyelőre elégedetek lehetünk.

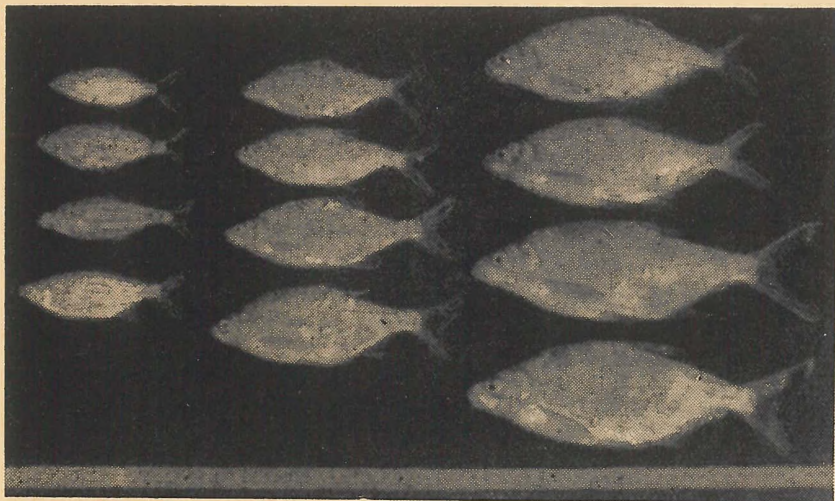
Hogy mit tartok tehát jónak a keszeggel kapcsolatban, a következőkben foglalom össze:

Tovább „nemesítsük” a keszeget, mint piaci árut azzal, hogy izletes konzervek, kelendő sültfalnak dolgozzuk fel. Így feldolgozva a haszna — népgazdasági szinten — igen előnyösen mutatkozik.

A négynyaras keszeg kifogását kell szorgalmazni. Szigorú rendszabályokkal kell viszont azt elérni, hogy idő előtt, 2–3 nyaras korban minél kevesebb keszeg kerüljön ki a Balatonból. Föltétlenül be kell tartani az ivást tilalmat. A kiórt állomány mindenkor fenntartása érdekében be kellene vezetni a hullámzó keszegfogásti tervet. Vagy még inkább, a keszegfogásminimium tervét, melyet minden évben a fiatal állomány apasztása nélkül túl lehetne teljesíteni olyan mértékben, ahogyan az erőltetés nélküli fogással lehetséges volna. A keszegfogás tervezése ugyanis túlságosan mechanikus, s csak a fogyasztás igényét tekintve, korántsem veszi figyelembe az állomány nyújtotta évenként változó lehetőségeket. Ez mindenképpen káros, mert ha laza volt a tervezés, akkor benne hagyjuk azt a keszeget, melynek már valóban nagy a létfenntartó táplálék-igénye és megérett a kifogásra, vagy pedig, feszes terv esetében — az apró keszeg kifogásával értéktelenebb árut termelünk és azt a keszeget fogjuk ki, mely egy év múlva 9–10 dekával nagyobb lenne. Hogy a vállalat mentesüljön az aránytalan tervteljesítési prémiumok kifizetésétől, a mázsapénzrendszer visszaállításra volna kíváncs a keszeg- és a gardafogás mennyiségének növelése érdekében. Mivel a nem előírt minőségű keszeg és garda fogása után nem járna mázsapénz, a halászoknak nem volna érdekük az apró keszeg fogása.

Arra törekedjünk, hogy minden év negyedik nyaras állományát 70–80%-ban fogjuk ki. Ezt pedig csak hullámzó keszegfogás tervezéssel érhetjük el.

(Woynárovich)

A balatoni keszeg növekedése. A leggyakrabban hálóbba kerülő három korcsoport. Kétnyaras: 10,5 cm, háromnyaras: 15 cm, négynyaras: 21 cm testhosszúságú, farokúszó nélkül

(Woynárovich felv.)

EREDMÉNYEK,

HIBÁK,

KÍSÉRLETEK --

— a hortobágyi állami gazdaságok halastavaiban...

Különböző napilapokban, képes újságokban mind többször olvashatjuk, hogy „már nemcsak méneséről, gulyáiról híres a Hortobágy, hanem haláról is”. Néhány sorban a hortobágyi állami gazdaságok halastavainak fejlődéséről és hiányosságairól szeretnénk tájékoztatni az olvasót.

1952-ben az Ohati Állami Gazdaság területén, a csipősi laposban provizórikus töltésekkel 60 kh-on halastó épült.

A gyors ütemű fejlődéssel a feladatok is nőttek. A követelményeknek, — amit a terület és a területadta nehézségek állítottak elénk, — sokszor úgy láttuk, nem tudunk eleget tenni. A tavakat 4—5 vállalat építette különböző vállalatok tervei alapján. A meg nem felelő tervezés és kivitelezés, de nem utolsósorban a karbantartás hiánya elhabolt töltéseket eredményezett, és a kegyetlen hortobágyi szél által felkavart hullámok sok álmatlan éjszakát szereztek a halászoknak. Mondhatjuk, hasonlóképpen van ez minden új területen, de jó tervekkel és jó munkával megépített szikes töltések jobban is bírják a hullámverést. Jól építette a tavakat az elmúlt évben Ohaton és a Fényes fenékben az ohati gazdaság mélyépítési üzemegysége és hasonlóan jó tavakat épített, illetve újjáépített Elepen a Betonútépítő Vállalat, bár a tervezett és kivitelezett partvédelmi megoldással sok mindenben nem értünk egyet. A gazdaságok is tanultak, ma már mindenütt van tókarbantartó brigád és a halászok is megtanulták, a kis partvédelmi hiba gyors javítása a nagy károk megelőzését szolgálja.

A most már 3000 kh-on három halászati agrónómus és a körzeti felügyelő irányítja a haltenyésztést. A halászat területén nyomasztó káderhiány reméljük rövid évek múlva megszűnik.

Az elmúlt négy év folyamán a számszerű eredmények mellett mind a négy gazdaságban minőségi eredményekről is beszámolhatunk. Ez annak a kicsi, de lelkes halászgárdának érdeme, amely az állami gazdaságokban dolgozik. A négy gazdaságban termeléssel összekapcsolt kísérletek folynak. Ohaton a 942 kh-as terület 80%-át szóktetéssel halászzák. Mintegy 200 kh-ról a berakó állomáshoz csatornán úgy szóktetik fel a halat, hogy az jármű igénybevétele nélkül kerül a halaskocsiba. Ohaton folynak a szárazművelési kísérletek. Ezek eredményéről olvasóink már több cikkből értesültek. A borsói gazdaságban harcsaivattási, -nevelési és pontynemesítési kísérletek folynak, az egysorpikkelyes, magashátú tükörponty hortobágyi válfajának kitenyésztésére. Az elmúlt két év némi eredményt e téren

is hozott. A gazdaság állománya 100%-ban tükörponty. Az anyajelötteket már egynyaras korban kezdjük kiválogatni és tenyészteni. Egy-, két- és háromnyaras saját tenyésztésű pontyból nagyszámú anyajelölt tenyésztése és megfigyelése folyik. Az 1956. évi mezőgazdasági kiállításon nagydíjat nyert pontyvadékból kiválogatott 2000 db 180—200 dg-os anyajelölt külön megfigyelés alatt álló anyaga a gazdaságnak.

Harcsaivattási és -nevelési kísérletek folynak telelőkben és e célra épített kis tavakban. A Szarvasi Kísérleti Gazdaság példája nyomán kísérletezünk kádakban, betonmedencékben való keltetéssel is. Ragadozókból a gazdaság 440 kh-on két nyarashoz 5 db/kh, ivadékból pedig 15 db/kh mépesít. Ezenfelül az elepi, árkuusi és pusztaszabolcsi állami gazdaságok is vásároltak kisebb tételben harcsaivadékokat. 1958. évre a gazdaság ragadozótermésterve 20 kg/kh.

Az elepi gazdaságban „kettős termelésre” folynak kísérletek. 1957. évben 227 kh-on folyt ilyen irányú kísérlet. A kettős termelés sikeréhez az üzemegység kihelyezési tervének elsőrendű feltétele, hogy az egymáshoz közeleső tavakból nagyvízi halászzal ivadék vagy nyújtás ráhelyezhető legyen a megtrikított piaci halra. Július hónap 227 kh-ról elszállítottunk nagyvízi halászzal 725 q piaci pontyot. Augusztus 1-én a benmaradt halra ráhelyeztünk 25 000 db két nyarast 9800 kg súlyban. Az őszi lehalászat eredménye 488 q volt (24 780 db 19 431 kg III. o., 18 484 db 29 374 kg I. o.). Számításaink szerint a tó természetes hozama aug. 1-től az októberi lehalászatig 48 kg/kh volt. (Évi természetes

hozam 147 kg.) Érdemes ezzel a kérdéssel foglalkozni és több gazdaságban ezirányú kísérletet beállítani. Nézetünk szerint ahol erre mód van, a nagyvízi halászzal a nyári halászállítások, ráhelyezéssel pedig a tó teljes kihasználásának problémáját oldanánk meg, sőt termésfokozást is el lehet érni.

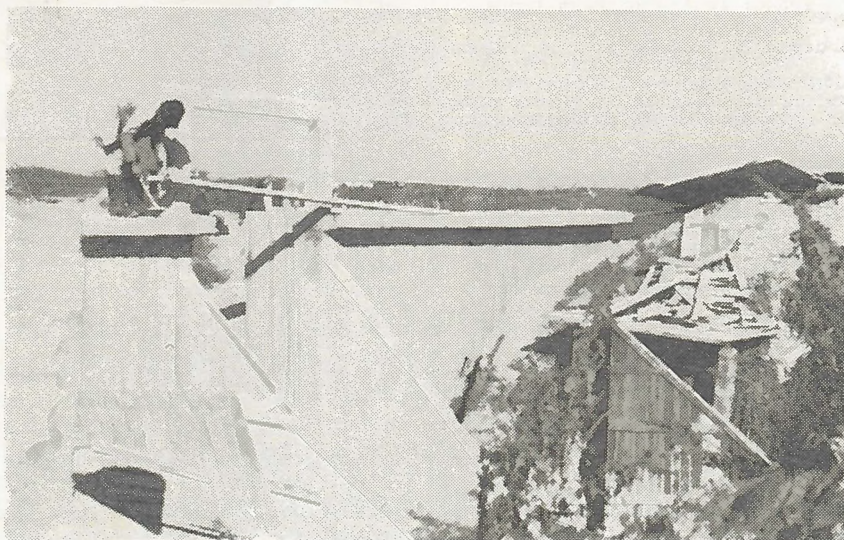
1958. évben az Elepi Gazdaság 972 kh-jából június hónapban megkezdett nyári szállításokkal szeptember végéig 500 kh-on tervezünk részben és teljes lehalászat után ráhelyezéssel „kettős termelést”.

Az Árkusi Gazdaság halastavainál partvédelmi kísérletek beállítása folyt és van folyamatban. Ezekről a kísérletekről külön kívánunk egy cikkben beszámolni, amint kiértezhetővé lesznek, a továbbiakban épített tavak partvédelmi megoldásainak előnyére.

Kísérletekről beszéltünk, de sajnos egyes olyan kísérletek, melyek valójában már nem is kísérletek, hanem elengedhetetlen feltételei a modern haltenyésztésnek nincsenek bevezetve. Egy üzemegységben sem folyik a Woynárovich-féle széntrágyázás, de a meszezés és műtrágyázás sem történik kielégítő módon. Általában a haltenyésztés gépesítése terén messze elmaradtunk egy-egy halra profizott gazdaságtól.

Egy-egy üzemegység magtára, raktára, egyéb épületei talán csak a távlati tervekben szerepelnek. A négy üzemegységben gazdasági vasútnak még csak a nyomvonala van meg, amit a tervezők annak idején ráhúztak a térképre. A halászok sokszor figyelik aggódó szemmel a hortobágyi sárban vagy összevázott fagyban láncaltapas vontatta pótkocsit, és ide nem illő hangokat hallatnak, mikor látják, hogy a rakomány megegyeszeri felrakása nélkül nem megy ki az állomásra, és egy-egy „öreg” gépész is fancsalogva nézi a kétszer rakott szállítmányt.

(Antalfy)

Tápláló műtárgy kiszalúzása a Fényes-tónál

(Antalfy felv.)

EGY JUBILEUM

marginára...

A jubileum, amelyről beszélünk, nem nagy idő — mindössze öt év. Egyszerűen és szerényen évfordulóról is beszélhetnénk. Hogy mégis jubileumnak nevezzük, azért van, mert ez az öt év — eredményeit tekintve — messze meghaladja nemcsak hogy ötven, hanem — ha úgy tetszik — akár tízszer ennyi év jelentőségét is (Ami egyébként szocialista fejlődésünk menetében nem is annyira csodálatos, mint inkább természetes dolog.)

A halászatú termelőszövetkezetekről van szó. Öt éve, hogy a halászatú tsz-ek elindultak a szocialista szervezeti keretek, a szocialista munkamódszerek kialakításának útján, egyben beilleszkedve népgazdaságunk, tervgazdálkodásunk egészébe is.

Ennek a lapnak hasábjain már elmondottuk, hogy az októberi ellenforradalom gőzében egyetlen tsz sem „szédült meg”, egy sem akadt köztük, amelyik feloszlásra, a közös vagyon széthurcolására gondolt volna. A távoli vizek egykori jobbágyainak, a kapitalista nagybérlők hajdani kiuzsorázottjainak volt idejük felmérni és tapasztalni: mit köszönhetnek a szövetkezetnek, főleg pedig, hogy milyen felmérhetetlen előrehaladást, milyen hatalmas anyagi eredményeket hozott részükre a termelőszövetkezetté történt átalakulás. Ezeket az eredményeket, amelyek egyet jelentenek az életszínvonal emelkedésével, nehéz volna egy rövid cikk keretében ismertetni. Célunk nem is ez, hanem csupán, hogy a sokféle mutatószám-ból (egy kat. holdra eső halzsák-

mány, egy főre eső átlagkereset, a közös vagyon növekedése, a munkaviszonyok javulása a technika alkalmazása útján, stb.) ezúttal egyetlen egyet kiragadva szemléltessük a termelés növekedésének töretlenül fokozódó sebességét.

A termelőszövetkezetekké történt átalakulást megelőző év (1952) termelését 100%-nak véve a tsz-ek azóta eltelt öt éve alatt a halfogás eredménye a következőképpen alakult:

1953 = 102,16% (12 736 q)

1954 = 103,45% (12 897 q)

1955 = 105,63% (13 177 q)

1956 = 118,33% (14 741 q)

1957 = 133,63% (16 640 q)

Azt jelenti ez, hogy a tsz-ek termelése átalakulásuk óta több mint egyharmaddal növekedett és hogy a növekedés gyorsasága ugyánszerűen fokozódott.

A kép azonban nem volna teljes, ha nem mutatnánk rá, hogy az 1957-es év kiemelkedő eredménye nem csupán a fentebb általánosságban kifejtetteknek, hanem főleg kormányzatunk egész sor helyes intézkedésének köszönhető, amelyek

fokozták a bizalmat, a beruházási kedvet és a munkafegyelmet megszilárdulását. Ezeknek az intézkedéseknek egy része azonos a mezőgazdasági tsz-ekre vonatkozó rendelkezésekkel (beadás eltörlése stb.), más részük speciálisan tsz-vonatkozású (vízterületek kijelölése, a fongalmiadózás kedvező rendezése, új alapszabályok, tsz számviteli rendszer kialakítása a korábbi használhatatlan sémák helyett, a tsz-ek ügyes-bajos dolgaiban eljáró és anyagbeszerző központi szerv engedélyezése, az anyagellátás megjavítása és így tovább).

A halászatú tsz-ek ez idő szerint a pénzügyi és termelési tervek elkészítésével foglalkoznak. Ez jó alkalom arra, hogy a még meglévő hibákat és hiányosságokat — mert kétségkívül, ilyenek is vannak — felszámolják. A tsz-ek öt év alatt tagadhatatlanul sokat fejlődtek, erőik számottevően gyarapodtak, de korántsem értünk el oda, hogy azt mondhatnók: megálljunk, itt a Kánaán! Sőt éppen most vagyunk ott, hogy összegyűjtött erőkre okosan építve természetesvízi halászatunkat a célul kitűzött magas fokra emeljük. Hogy ez lehetséges, bizonyította az elmúlt öt év. A szerény jubileum határháza mellett haladjunk el úgy, hogy egy pillantást vessünk a múltba, aztán tekintetünket szegezzük a jövőbe.

F. S.

Horgászparadicsom Zalában a malomzsilpnél

(Ifj. Faragó felv.)

HALÁSZAT

Felelős szerkesztő: Pékh Gyula

Szerkesztőség és kiadóhivatal.
Budapest, V., Báthory utca 10. VI. em.
Telefon: 123-410

Előfizetéseket felvesz a Posta Központi Hírlapiroda, Budapest, V., József nádor tér 1. Telefon: 180-850, csekk számszáma: 61.288

Felelős kiadó:

A Mezőgazdasági Könyv- és Folyóirat-

kiadó Vállalat igazgatója

Az előfizetés díja: Egy évre 36.— Ft.

Egyes szám ára: 3.— Ft.

43036-689/2 — Réval-nyomda. Budapest

A HALÉRTÉKESÍTŐ VÁLLALAT

(Budapest, V., Néphadsereg u. 10. Telefon: 111-687 és 115-893, távirati cím: Halértékesítő Budapest) az ország egyedüli halnagyereskedelmi vállalata, a haltenyésztéssel és halászattal foglalkozó állami vállalatok, gazdaságok és intézmények haltermésének kizárólagos értékesítője. Termelőszövetkezetek haltermését is részben vagy egészben megvásárolja. — Budapesti nagyker. telepek: IX., Csarnok tér 5. (tel.: 180-207) és IX., Gönczy Pál u. 4. (telefon: 188-721) Élőhalszállító vagonpark: Budapest-Kelenföld p. u. (telefon: 268-616). Fiókiüzletek: Baja, Debrecen, Gyöngyös, Győr, Kaposvár, Kecskemét, Miskolc, Pécs, Siófok, Szeged, Székesfehérvár, Szolnok, Tatabánya, Veszprém. Balatoni kirendeltség: Siófok.